

LENKAI IR ŽYDAI

PAVASARIO NERAMUMAI LENKIOJE, KURIE SIEKĖ REŽIMO SUŠVELNINIMO, IŠSIVYSTĖ Į KOVĄ TARP TAUTINIAI NUSITEIKUSIŲ VIETOS KOMUNISTŲ IR ŽYDŲ, KURIUOS SAUGUMO ŠEFAS MOCZAR LAIKO SAVO DIDIAUSIAIS PRIEŠAIS.

VYTAUTAS MESKAUSKAS

Prieš kurį laiką, rašydami apie neramumų bangą Čekoslovakijoje ir Lenkijoje, pastebėjome jo bendrus bruožus — abiejose šalyse revoliucija prasidėjo iš viršaus, pačiose kompartijose, — ir skirtumus. Būtent, Čekoslovakijoje reikalas sukasi apie režimo sušvelninimą, o Lenkijoje liberalizmas greitai buvo užmirštas ir staiga iškilo 'tautinis' klausimas.

Čia reikia atsiminti, kad pagal 1931 m. gyventojų surašymą, Lenkijoje gyveno 3.113.900 žydų, kas sudarė 10% visų gyventojų skaičiaus. 400.000 žydų pasisakė nebevartoja savo kalbos ir jų įtaka ir dalyvavimas lenkų politiniame ir kultūriniame gyvenime buvo daug didesnis negu, pavyzdžiui, Lietuvoje. Ir

Lenkijos kompartijoje žydai sudarė didesnę nuosimti negu bet kurioje kitoje Rytų Europos komunistinėje partijoje. Savaiame aišku, kad karui prasidėjus Lenkijos komunistai žydai pabėgo į Sovietų Sąjungą ir daugelis jų grįžo su sovietų kariuomene. Tais galėjo sumažinti jau anksčiau buvusio tautinio antagonizmo. 1946 m. birželio mėn., t.y. vos metams po karo pabaigos praslinkus, Kielcų mieste buvo suruoštas senos stiliaus žydų pogromas, per kurį akmenimis buvo užmušta per 60 žydų. Policija laiku nepasirodė, tačiau priekaištai jai nebuvo labai garsūs dėl to, kad jai vadovavo buvęs lenkų prokomunistinių partizanų vadas Mieczysław Moczar, ir nauji Lenkijos valdovai labai vertino kiekvieną lenką, kuris dar prieš karą buvo įstojęs į kompartiją, nestočių buvo labai mažai.

Dėl tos priežasties Moczarui padaryti karjerą nebuvo sunku. Šiandien jis yra vidaus reikalų ministru ir kontroliuojamas saugumo aparatą, pasidarė galinčiausiu valstybės pareigūnu. Pačioje partijoje jo įtaka nebuvo labai didelė, nors jis ir yra CK nariu nuo 1954 m. Skaičiuojama, kad jo šalininkai sudaro apie 1/5 CK narių.

Pavasariį kilę neramumai, kurių metu buvo reikalaujama daugiau laisvės kultūriniame gyvenime, Moczarui davė progos kaltę už tai suvesti žydams ir praversti didesnio masto valymą, šalinant žydus iš aukštesnių vietų. (Reikia pastebėti, kad žydų Lenkijoje šiuo metu nėra daug, iš viso dabartinėje Lenkijoje, kuri turi

apie 25 milijonus gyventojų, svetimtaučių tėra apie pusė milijono). Moczar prieš žydus pasisakė jau anksčiau, prasiėjęs Izraelio — arabų karui. Jis įrodinėjo, kad Lenkijos žydai neesą tikri komunistai, bet tik prisimetėliai iki to laiko, kada galės pabėgti į ... JAV. Taip 1955 metais į JAV pabėgęs Lenkijos saugumo pulkininkas Josef Swiatlo iš tikro buvęs Izaak Fleishfarb; 1965 metais į Vakarų pabėgęs, ir 1967 metais Amerikoje miręs, Lenkijos karinės misijos Berlyne šefas Valdislovas Tykocinski iš tikro buvęs Tikotiner. Žydas buvo ir pulkininkas Pawel Monat, kuris 1960 m. pabėgo į JAV, o aukštas policijos pareigūnas Severyn Bialer buvęs Gestapo šnipu. Savaiame aišku, kad ir už dabartinių neramumų, kurie prasidėjo su Mickiewicziaus Vėlinių uždraudimu, Moczar išdri cionistus. Žydų kilmės Lenkijos komunistai, aišku, teigia, kad Moczar visų pirma yra antisemitas ir tikpo to komunistas, nekenčias žydų ir... rusų.

Tokioje situacijoje partijos bosas Gomulka jaučiasi labai nejaukiai. Iš vienos pusės jam, kaip ir Kremlui, paranku, kad kaltė už neramumus suverčiama tautos priešams ir kad neatsiranda proga nacionalizmą daugiau negu bet kada įkinkyti kompartijos tarnybai. Antra vertus, nacionalizmas gali būti ir pavojingas.

Moczar išėjęs į viešumą, Gomulka skubiai pravedė visą eilę pakeitimų kariuomenėje. Moczar draugus ir galimus suolabininkus pašalindamas iš raktinių pozicijų. Iš vietos buvęs pašalintas ir 'prezidentas' Ochab, kurio žmona yra žydė ir kuris pats praleido karo metus Sovietų Sąjungoje. Ochabo vieton buvo paskirtas krašto apsaugos ministras Marian Spychalski, 62 metų. Nors prezidento postas yra

VLiko pirm. dr. J.K. Valiūnas (dešinėje), lankydamsis Tolimuose Rytuose tarėsi su Philippinų valstybės sekretoriu Ingles, kaip geriau būtų galima atžymėti Lietuvos nepriklausomybės 50 metų atstatymo sukaktį.

Baltijos valstybės yra vienintelės Europoje dar likusios kolonijos...

Dėmesį patraukiančios antraštės Australijos laikraščiuose prie juose perteiktų pasikalbėjimų su Vliko pirmininku dr. Valiūnu liudija, kad Vliko pirmininkas Lietuvos bylą laikraštiniams dėstė aiškiai ir laikraštiniškai jį gerai suprato.

daugiau reprezentacinis, Gomulka jautė, kad geriau toje vietoj turėti savo žmogų, juo labiau, kad į Spychalskio vietą susidarė progą paskirti jaunesnį ir energingesnį savo šalininką ir Moczar priešą Wojciechą Jaruželskį.

Vieną žodžiu, tai kas dabar vyksta Lenkijoje, Time magazinas pavadinė bizantiškom intrigom, New York Times — konvulsijom, o Maskvos "Sovietskaja Rossija" (įdomu tačiau, kad ne daugiau oficiali Isvestija ar Pravda) kovo mėn. įvykius pavadino lenkų buržuazinių sluoksnių pastangom Lenkiją "nustumti į pražūties kelią".

THE CATHOLIC WEEKLY (Sydney, kovo 28) pateikė klausimą — Kodėl Lietuva siekia nepriklausomybės. Ir atsako į antraštę iškelta ištrauka iš dr. Valiūno pareiškimų:

"Nauru (6900 gyventojų) gavo nepriklausomybę. Mes tereikalaujame to paties Lietuvai".

Ir teksto vidury pabrėžtas australams plačių aiškinimų nereikalaujantis pavyzdys:

"Kraštas (Lietuva) — maždaug Tasmanijos dydžio — techniškai yra sudėtinė SSSR dalis. Bet tai tik gražus vardas dalykui, kuris iš tikrųjų yra rusų kolonija, — ir tai tokiu metu, kai kolonializmas miršta"...

THE ADVERTISER (Adelaide, kovo 25) antraštė pareiškė, kad "Rusų okupacija Lietuvoje Jungtinėms Tautoms" (spręsti, nes — cituojama iš dr. Valiūno atsakymo — "Baltijos valstybės — Lietuva, Latvija ir Estija — yra vienintelės Europoje dar likusios kolonijos".

DAYLY MIRROR (Cydney, kovo 21): "Egzilas prašo pagalbos. Nori, kad Australija padėtų laisvės planui". (Atpasakota, kas yra Vlikas, ko jis siekia, ką daro, pridėta pirmininko nuotrauka). "Jei pajėgsiu išlaikyti žmones susidomėjimą Lietuva, ji tikrai vėl atgaus nepriklausomybę", cituojamas vienas iš dr. Valiūno pareiškimų. (ELTA)

KAUNO ROTUŠĖ
PALIKTA DIEVO
VALIAI...

LITERATŪRA IR MENAS (Vilnius, kovo 30) rašo, kad "Vienas Kauno senamiesčio kampelių labai įspūdingai atgimė — čia restauruoti Perkūno namai. Įdėta daug darbo, daug subtilios kūrybinės meilės". — "Bet iš viso Kauno senamiesčio komplekso restauravimo klausimas kelia tam tikrą Nerimą. Pvz., Rotušės likimas.

"Maždaug prieš trejus metus buvo sumanyta ją

restauruoti. Šio darbo turėjo imtis SMRG dirbtuvės. Bet kažkodėl Rotušės pastatas buvo paliktas 'dievo valiai': iš esmės restauravimo darbai ligi šiol čia dar nevykdomi. O per 2-3 metus šis pastatas smarkokai apgriautas. Kadangi jo niekas specialiai nesaugo (nėra nei naktinio, nei dieninio sargo), per tą laiką daug kas išgrobstyta. Dabar, žiūrint į Rotušės langų kiaušymus, į apdraskytas sienas, išlaužytas duris, ir graudų, ir skaudų"...

Prieš daugiau kaip 40 metų Vaižgantas — pavadinęs Kauno rotušę "Baltąja Gulbe" — šaukėsi į miestą ir valstybės valdžias, kad rūpestingiau ją prižiūrėtų. Tada tas balsas buvo išgirstas. Dabar, Maskvoje cenzūruojamame biudžete atsirado lėšų viešbučiui turistams iš Rusijos Lampėdžiūse statyti, o Baltajai Gulbei nuo šalčių, audrų ir vandalų apsaugoti jų neliko. (ELTA)

VYKS Į KAZACHSTANĄ

Vilniškė KOMJAUNIMO TIESA prasarė (kovo 27), kad keturi šimtai studentų iš Lietuvos šią vasarą vėl keliaus dirbti prie statybų Kazachstane. Kazachstaną studentai Lietuvoje vadina "mūsų planeta" — užuominą apie klimatą, kuriame tenka dirbti: "karšta maždaug kaip Veneroj"... (E)

RUSAI KŪRIASI
PALANGOJE...

Sovietų Sąjungos dailininkų fondas pasistatydino Palangoje naujus didelius keturių aukštų namus. Anot TIESOS (bal. 4), "šiomis dienomis juose apsigyveno pirmieji naujakuriai. Jie atvažiavo čia iš įvairių Tarybų Sąjungos kampelių... Numatoma, jog kasmet juose kūrybiškai dirbs apie 160 dailininkų ir apie 500 dailininkų su savo šeimos nariais galės praleisti atostogas".

Anksčiau rusai dailininkai buvo užėmę buv. Tiškevičiaus rūmus. (E)

IŠ VISO PASAULIO

• VALSTYBINIŲ BANKŲ nuosimčiai vėl pakelti 1/2%, norint išlaikyti pasitikėjimą dolerio kursu. Visa tai reiškia, kad neužilgo tyrės pakilti visų paskolų nuosimčių ratos, bankams skolinantis pinigų iš federalinių fondų. Prekybininkų paskolos jau sieks 7% ar 7 1/2%. Nekilnojamo turto paskolos jau dabar daugelyje vietų siekia 6 3/4 ligi 7% ir turės dar pakilti.

• VALST. SEKRETORIUS Dean Rusk vienoje iš savo kalbų pareiškė, kad JAV vyriausybė pasiūlė dar 10 pasirinktinių vietovių deryboms su Hanoi atstovais pradėti. Jis taip pat pabrėžė, kad užtesimas atsakymo iš Hanoi pusės jau baigia Washingtono kantrybę, nes bombardavimų sustabdymas nebuvo numatytas neribotam laikui.

Deryboms paskubėti intervenciją daro JTO gen. sekretorius U Thant.

• LENINGRADE buvo nuteisti kalėjimo bausmėmis 17 "agitatorių", kursčius kovoti už demokratinį režimą Sov. Sąj. Jų tarpe esą dauguma intelektualų. Dar 4 nuteisti iki 15 metų kalėjimo priklausę t.v. "rusų socialistų unijai kovai už žmonių laisvę". Ir jie kaltinami už pastangas nuversti Kremliaus režimą.

Komunistų nuomone, bausmės, palyginti švelnios, nes teisme nebuvę įrodyta, kad kaltinamieji būtų ėmęsi teroristinių veiksmų.

• NEGRŲ KATALIKŲ tikėjimo kunigai, kurių yra apie 150, savo Detroite įvykusioje konferencijoje, priėjo išvados, kad "Katalikų Bažnyčia JAV yra baltųjų rasistų institucija". Reikalaujami išleisti daugiau negrų kunigų, jie kartu nutarė peržiūrėti savo pažiūras į "juodųjų karinę priemonę" savo tikslų siekiant. Jų nuomone, karininkas protestas yra virtęs realybe ir nesmurtiškosios (non-violence) priemonės laikytinos neveiksmingomis, baltiesiems atsakant brutalumu. "Savasaugos principai, lygiai kaip pateisinamas karas, tenka pritaikyti ir smurtui, atitinkančiam baltųjų reagavimui į juodųjų reikalavimus."

-- Taip...ne... taip...ne... taip...neeee!...

PAVAINIKIŲ PROBLEMA AMERIKOJE

KAZYS SRUOGA, Ph.D.

1965 metais Amerikoje gimė 291,200 pavainikių. Be to apskaičiuota, kad šiuo metu Amerikoje apie du milijonai vaikų daug šeimos be tėvo. JAV atsakingieji sluoksniai niekada nebuvo tiek susirūpinę šia padėtimi kaip dabar. Kodėl gi taip? Ir minėti nebereikia kokių valdmenų čia vaidina įvairių religijų postulatai tuo reikalu. Tačiau ir toji visuomenės dalis, kuri šalta toka religijos reikalavimams, taip pat nepalankiai žiūri į nevedusiųjų motinų ir pavainikių papročius. Priežastis gan aiški. Kokia šeima tokia ir visuomenė. Gi nevedusios motinos ir jų pavainikai nebe žodžiais, bet darbais ir užkrečiamais pavyzdžiais griauja šeimos principo pagrindus.

Daugumą nevedusiųjų motinų reikia finansiniai remti. Tai liečia, tiesiogiai ar netiesiogiai, visų piliečių kišenę. Dažnas atsitikimas, kad nevedusios motinos, pagimdžiusios kūdikį, nebesugeba grįžti į padorų gyvenimą ir nueina, kaip lietuviškas priežodis sako, "šunims šeko pauti". Gi jų vaikai pasidaro užpuolikiškų gaujų nariai, dėl kurių Amerikos didžiųjų miestų gatvėse ir pasirodyti ne visada saugu.

Spėjama, kad yra trys pagrindinės aplinkybės,

kurios iššaukia nevedusiųjų motinų atsiradimą. Svarbiausią aplinkybę laikoma žmogaus seksualinių funkcijų malonios pusės viešas garbinimas. Atrodo, kad be to niekas niekur Amerikoje nebegali apsieti. Nėra reikalo apie tai daug kalbėti -- visi žinome ir matome, kas, kaip ir kur. Ne taip dar seniai teko matyti viename laikraštyje protestantų kleboną su gražios ir jaunos žmonos nuotrauka. Ji dėvi "mini" sijonuką. Korespondento užklausta, kodėl ji taip daro -- labai rimtai ir pagarbiai atsakė, kad tuo būdu ji grąžina bažnyčiai ir Dievui daug nuklydusių jaunuolių. Aiškiniama nereikalingi. Argi daug suklydusių spėliodami, kad dauguma nevedusiųjų motinų savo elgesy neišvengia jokio moralės ar visuomeniškų papročių pažeidimo. Priešingai. Viena kita gal net didžiūojasi, kad ji moka pasinaudoti tuo malonumu, kurį įvairūs pornografijos biznierių taip įmantriai propaguoja.

Antroji aplinkybė, tai vadinama "briaunos politika" romantikos reikaluose. Visi gi labai gerai žinome, kad mergaitėms JAV sunku ištęsti. Sunku baltosioms, dar sunkiau nebaltsiosoms. Todėl nemažai tėvų didžiai susirūpinę savo

dukry ateitimi, tiesiogiai ar netiesiogiai skatina savo dukras vartoti "briaunos" taktiką ištęsimui "politikoje": nepasikliauti vien skaitybės išpažinimu, eiti toliau, eiti iki briaunos ir ten sustoti. Taip. Bet ne visada pavyksta prie briaunos sustoti. Dažnai rezultatas maždaug toks: santuokos nėra, bet nevedusioji motina ir pavainikis garantuoti. Ir statistika rodo, kad iš kiekvienų penkių sužadėtuvių viena jau yra nėščia prieš vedybas.

Trečioji aplinkybė yra kaikiurių gyventojų sluoksnių nepakankamas ekonominis lygis ir kultūros bei civilizacijos laipsnis. Iš kiekvieno tūkstančio JAV gimusiųjų nebaltyjų kūdikių 236 yra pavainikai. Tuo tarpu kai iš kiekvieno tūkstančio baltųjų kūdikių tik maždaug 30 pavainikių. Peršasi išvada, kad nebalčiai sluoksniai yra ir bus pats žymiausias JAV nevedusiųjų motinų ir pavainikių šaltinis. Tačiau toks sprendimas gali būti visos problemos sutvarkymui labai žalingas. Jau pastebėta, kad kai nebalčiai pasiekia aukštesnį medžiaginio ir gerbūvio ir civilizacijos laipsnį -- pavainikių skaičius jų tarpe mažėja.

Tačiau kalbėdami apie neturtingųjų sluoksnių palinkimus į pavainikius neturime "šauti pro šalį". Turime nepamiršti, kad tiek baltieji tiek nebalčiai pasiturintieji sluoksniai turi daug daugiau galimybių (o gal ir palinkimo) savo romantines nuodėmes paslėpti ir tuo būdu išvengti pakliuvimo į statistikas, o svarbiausia išvengti visuomenės teismo. Yra žinių (statistikos, aišku negali būti), kad JAV kasmet padaroma apie 120.000 nelegalių abortų. Nurodoma net to patarnavimo kaina: 600-800 dolerių. Suprantama, kad tokiu patarnavimu gali pasinaudoti tik pasiturintieji sluoksniai. Kelionė į Europą ar kitą užjūrį taip pat gera (nors brangi) priemonė nešumui nuslėpti.

Žinant tokius faktus ir matant tokius statistikos duomenis atsiranda optimistiškų pranašautojų kurie tiki, kad nevedusiųjų motinų aštrus klausimas per kokius 10-20 metų savaime išsprendės. Kuriuo gi būdu? Tikima, kad neturtingesniųjų JAV gyventojų medžia-

ginis gerbūvis tolydžio kils. Aukštesnis civilizacijos lygis pasieks visus -- taigi ir dabartinius neturtingųjų sluoksnius. Prieš nešumą vaisiai bus visuotinai paplitę po visą kraštą, visos (turtingos ir neturtingos) merginos žinos kada ir kaip juos vartoti. Klaidų nebebus -- nebebus ir pavainikių. Kažkas dar pridėda tokių drąsų galimų: jaunuomenė, bendrai imant, mažiau besidomės seksualiniais malonumais. Seksualinis malonumas bus lengvai ir nepavojingai visur prieinamas -- todėl praras jaunimui tą mistišką patrauklumą. Jaunimas ieškos stipresnių susijaudinimo būdų (jau dabar tokia tendencija išsiūryta) vartojant įvairiausius narkotikus. Ar taip bus ar nebus ateityje, niekas tikrai išpranašauti negali. Bet nevedusiųjų motinų ir pavainikių klausimas šiandien nebeleidžia atsakomiesiems JAV politikams ir sociologams ramiai užmigti. Ypatingai pamačius ir dar daugiau numatant "karštųjų vasarų" Amerikos miestuose.

Yra siūlymų nevedusias motinas moraliai, materialiai ir įstatymiškai sulgynti su vedusiomis motinomis. Šiandien daugelyje JAV valstijų jos negali naudotis tąja parama, kurią gauna vedusios motinos. Nevedusios nešios mergaitės neturi būti išstumtos iš studijų tęsimo ar kitokio profesinio pasiruošimo. Jau steigiamos vakarinės studijos specialiai nešioms studentėms. Ten jos ne tik be jokio trukdymo toliau tęsia pradėtas studijas, bet gauna tuo laiku labai reikalingus patarimus iš medicinos ir teisinės srities. Nevedusiųjų motinų likimas pagimdžius kūdikį, yra dar aštresnė problema. Ji glaudžiai rišasi su pavainikių likimo sutvarkymu.

Šiandien JAV socialinės institucijos labai intensyviai stengiasi sutvarkyti pavainikius -- juos išsūnijant. Geroje šeimoje išsūnytas pavainikis gali susilaukti laimingos ateities. Bet lieka dar du labai svarbūs reikalai nesutvarkyti. Koks gi likimas laukia nevedusią motiną? Dažnas atvejis, kad tokia "nusūnyta" nevedusi motina -- (iš ilgesio, nusiminimo ar nesąmoningo keršto jausmo) susilaukia vėl kito pavainikio. Dauguma pavainikių yra nebalts spalvos. Išsūnijimo galimūmai tokiems pavainikiams labai riboti. Po jų vadinamų "karštųjų vasarų" nebaltyjų pa-

SNIEČKUI 'TAUTŲ DRAUGYSTĖ' REIŠKIA PAGARBĄ RUSŲ TAUTAI

Kaune kovo pabaigoj (25-26) sušauktasis mokytojų suvažiavimas buvo ne tik ryškus priminimas, bet ir akivaizdus įrodymas, kad Lietuvoj nėra savos švietimo sistemos. Lemiamas žodis švietimo reikalais Lietuvoj priklauso M. Kondakovui. Tai tas pats Kondakovas -- Sovietijos švietimo viceministras, -- kurio stebimas ir pataisinėjamas M. Gedvilas (Lietuvoj besivadinąs švietimo ministru) kovo pradžioj dėstė savo darbo apyskaitą Maskvoj, Sovietijos švietimo ministerijos kolegijoj. Tasai Kondakovas buvo atvykęs ir į mokytojų suvažiavimą Kaune. Sėdėjo prezidiume, stebėjo ir pasakė mokytojams viršininkiską prakalbą, kaip vyriausias Lietuvos švietimo reikalų žinovas. Kondakovas šiame suvažiavime buvo lyg koks inspektorius apskrities mokytojų konferencijoj.

Lietuvos mokytojų ir visos švietimo organizacijos priklausomybė nuo Maskvos buvo pabrėžta ir teisiško pobūdžio veiksmu. Suvažiavime buvo sudaryta ("išrinkta") delegacija į visos Sovietijos mokytojų suvažiavimą, kurs numatomas Maskvoj. Delegacija sudaryta ne kaip savarankaus vieneto delegacija į koki tarptautinio pobūdžio suvažiavimą, o tiesiog kaip draugijos skyriaus delegacija į tos draugijos visuotinį atstovų suvažiavimą. Dar savotiškiau atrodė tai, kad tokiu "Lietuvos mokytojų delegatu" tapo paskelbtas ir tasai maskvinis viceministras

vainikių išsūnijimas bus dar sunkesnis. Ką su jais daryti? Atsakymas čia siūlomas toks. Nepaisant visų įstaigų pastangų, 2/3 pavainikių lieka neišsūnyti. Todėl ir siūloma sudaryti materialines ir moralines (bei visuomeniškas) sąlygas kad pavainikius galėtų auginti pačios nevedusios jų motinos. Tiesa, tam tikras skaičius baltųjų ir nebaltyjų nevedusių motinų nenori auginti savo kūdikio ir trokšta kiek galima greičiau jo atsikratyti. Bet dauguma nori. Sudarius sąlygas, kurios leistų nevedusioms motinoms pačioms auginti savo pavainikius, būtų išsprendžiami du labai sunkūs klausimai. Tai nevedusios motinos tolimesnis likimas ir jos kūdikio auginimo rūpestis.

Dabar svarstomas galimumas sukelti nevedusiojo tėvo didesnę ir nuodėsnę susidomėjimą savo kūdikiu, o ne vien priverstinu alimentų mokėjimu.

Suprantama, kad naujos idėjos ir nauji siūlymai dėl daugelio priežasčių gali susilaukti griežtos visuomenės kritikos. Tačiau negalima lengvai pamiršti, kad pati visuomenė (bent jos dalis) padeda sudaryti sąlygas, kurios skatina nevedusiųjų motinų paprotį. Spręsdama tuos klausimus, visuomenė (kad ir ne viešai, kad ir neprisipažindama) vartoja dvigubą mastą. Vienas mastas tiems (ar toms) kurie gali savo nuodėmes nuslėpti -- kitas tiems (toms), kurie to padaryti negali.

ras Kondakovas... Šalia jo, įrašyti į delegaciją ir toki "mokytojų atstovai", kaip L. Diržinskaitė, vilniškio kompartijos CK sekretorius Barkauskas, arba to CK sekretoriato skyriaus viršininkas Jemeljanovas...

Visa Lietuvai skirtoji kompartijos viršūnė buvo mokytojų suvažiavimo prezidiume. Ne tik Sniečkus, bet ir Charazovas. O Sniečkus atliko ir mokytojų pareigą. Įtikinėjo mokytojus, kad vienas iš jų svarbiausių uždavinių tai "internacionalinis moksleivių auklėjimas". Tas uždavinys todėl esąs svarbus, kad -- "tautų draugystė tai mūsų Tėvynės jėgos ir galios šaltinis".

Jau trečias dešimtmetis tai girdėdami, Lietuvos mokytojai ir be žodyno moka tuos įtikinėjimus iš sniečkinės kalbos išsiversti į paprastą šnekamąją lietuvių kalbą. "Internacionalinis" ar "tautų draugystės" auklėjimas reiškia ne ką kita, kaip -- rusams nuolankumo ir rusais gėrėjimosi auklėjimas. O kai Sniečkus taria "mūsų Tėvynės" (ir tėvynę parašo didžiąja T), tai atmintinai žinoma, jog tai reikia suprasti -- Rusijos. Sniečkus išsivadė, kad ir pats tuos savo taip dažnai vartojamus žodžius supranta taip, kaip ir kiti. Niekam Lietuvoj ne paslaptis, kad laisvėj lietuviui kelia balsą prieš rusų okupaciją, prieš visokiais pavidalais Lietuvos spraudžiamą rusų įtaką ir vyravimą, prieš rusų sukurta ir Lietuvai primetą prievartavimą, prieš visas bolševikinį terorą, dvasinį Maskvos primetamas nesąmones. Apie tai Sniečkus kalbėjo ir mokytojams Kaune, kai sakė, kad:

"Ne atsitiktinai mūsų (t. y., bolševikų) priešų diversijos smagalyis nukreiptas visų pirma tautų draugystei pakirsti... Visas jų kiršinimo darbas yra nukreiptas būtent šia kryptimi".

O kad net ir lėtos orientacijos klausytojai neapsiriktų dėl "tautų draugystės" sąvokos reikšmės, Sniečkus dar pridėjo, kad ryškiausiai tautų draugystė turėjusi progos pasireikšti rusų literatūros ir meno dekadros Lietuvoj dienomis (kovo 12-22). Anot jo, rusams buvusi rodoma "didi širdžių šiluma", buvusi reiškia "meilė ir pagarba rusų tautai, jos kultūrai".

Kiek tuose "meilės ir pagarbos" pareiškimuose būta neišvengiamos vaidybos, iš Sniečkaus žodžių nepaaiškėjo, bet kad "tautų draugystė" bolševikinės kalbos žodyne reiškia "meilė ir pagarba rusų tautai", -- tą patvirtinti Sniečkui šį kartą pasisekė geriau, negu kada nors.

(ELTA)

LAURINCIUKAS VĖL AMERIKOJE

Sovietinė žinių agentūra Vilniuje balandžio 3 d. pranešė, kad "Nuolatiniam žurnalistiniam darbui į Jungtines Amerikos Valstijas išvyko žurnalistas A. Laurinciukas su šeima".

Jau pereinant rudenio Vilniuje kalbėjo, kad R. Žiugžda bus iš New Yorko atšauktas ir jo vieton grįšias Laurinciukas, anksčiau New Yorko buvęs Maskvos "Selskaja žizn" (Kaimo gyvenimas) korespondentas. Tada Laurinciukas buvo dar negrižęs iš Montrealio parodos, kur ėjo iš Lietuvos atsiųstų menininkų politinio prižiūrėtojo pareigas.

(E)

OPPORTUNITIES FOR REGISTERED NURSES

To work in 90 bed accredited acute general hospital -- located 20 minutes from Downtown Detroit -- Starting salary \$650.00 per month, plus \$45.00 paid differential for afternoon & night shifts. Excellent personnel policies and liberal benefits include:

- PAID SICK LEAVE
- PAID VACATION
- PAID BLUE CROSS
- PAID PENSION PLAN

FOR FURTHER INFORMATION CONTACT
MR. S. B. MILTON--ADMINISTRATOR

SUMBY MEMORIAL HOSPITAL

234 VISGER RD.

RIVER ROUGE, MICHIGAN

313 -- DU 1-6265

(42-48)

PETKUS LAIDOJIMO ISTAIGA

Viešėdami Chicagoje aplankykite MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĘ — PARAMA

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUŠAITIS ir J. MAŽEIKA

Čia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

Kainos žemos — Pasirinkimas didelis.

APSILANKĘ — ĮSITIKINSITE.

DIRVA

The Lithuanian Newspaper

Established 1915

6907 Superior Avenue, Cleveland, Ohio 44103

Telephone: 431-6344

Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.
Published every Monday, Wednesday and Friday except in case of Holidays by American Lithuanian Press Radio Ass'n
VILTIS, Inc. (Non-profit).

Subscription per year \$13.00. Single copy 10 cents.

Editor-in-chief Jonas Čiuberkis.

Prenumerata metams \$13.00, pusei metų \$7.00. Dirva išeina: tris kartus į savaitę, išskyrus šventes ir du kartus liepos ir rugpjūčio mėnesiais.

Redaguoja:

Jonas Čiuberkis ir Vytautas Gedgaudas.

Sąlygos jaunimo veiklai

Prieš 58 metus, Lietuvių Mokslo Draugijai svarstant Tautos Namų statybos klausimus, Antanas Smetona Viltuje rašo:

"Tūkstančiai mūsų jaunikaikių yra ėję svetur mokslo ieškoti, tauta tikėjosi susilauksianti iš jų paguodos, bet nusivylė: dirba vieni vyresnieji. Ateis laikas, kada jie pails ir kada jų nebebus, taigi iš anksto turime rūpintis jiems pavaduotojų. Tautos namai tėra didelio darbo pradžia, ir vieni mūrai ne ką tepadarys, jei juose nebus išgyvenusi tautos dvasia, jei lietuvių, einančių mokslus, širdyje neužsidegs meilės kibirkštėlė savo kraštui". (Iš A. Merklio monografijos A. Smetona, 104 psl.)

A. Smetona jau tada plačiai skleidė ir puoselėjo idėją, kad kuo daugiau inteligentų, išsisklaidusių po visą pasaulį, sugrįžtų Lietuvon. "Jei kas neketina, išėjęs mokslus, grįžti savo kraštan, padirbėti jam šiek tiek, tai kam dar laikyti save lietuviu, žadėti šį tą Lietuvai padaryti? Tepasižiūri, kas kitaip mano, į senius inteligentus, dabar išsimėčiusius po visus pasaulio pakraščius ir nieko bendro su lietuvišiais nebeturinčius. Kaip jie manė, studentai būdami, ir kas jie nūdien yra? Jie nedėjo sau pareigos gyventi Lietuvoje, aiškino, kad ir svetur gyvenami, gali išlikti geri lietuviai, dar geresni už Lietuvoje gyvenančius. Svetur, girdi, pralobsi, apsišviesi ir ilgai nei sušelpsi kultūros darbą. Taip, jie pralobo, apsišvietė svetima šviesa, nutuko, o nuo mūsų pusės samanomis apaugo". (Monogr. 105 psl.)

Šiandien, kad ir kitos sąlygos, bet Tautinių Namų idėja ir reikšmė, o taip pat inteligentijos spietimasis lietuviškojo visuomenės yra ne mažiau svarbu. Didžiosiose mūsų išeivijos salose, kaip JAV, Kanadoje, Australijoje ir P. Amerikoje inteligentiškojo lietuvių potencialo išlaikymas lietuvių yra tiek pat gyvybiniai svarbus, kaip 1910 metais, pirmiesiems nepriklausomybės dainams dar tik atsargiai reiškiantis bendrųjų tautinių idėjų mintimis.

Kaip tada toms tautinėms idėjoms puoselėti stigo darbo rankų ir sąmoningų lietuvių tautos, taip ir dabar labai dažnai ir daug kur pasigendama jaunesnių, ne tiek dar pavargusių veidų ir energijos. Kaip tada daugelis iš mokslo žiūrėjo kaip į priemonę geresniam gyvenimui susikurti, ir tik tam, taip ir dabar daug kam lietuviškieji veiklos barai atrodo tik tėvų sentimentu, jauno žmogaus gyvenimo atečiai ne daug reikšmės beturinčiu.

Ir šiandien gražių ir patriotiškų žodžių spaudoje ir prakalbose nebeužtenka. Lietuviškosios visuomenės uždaviniai ir idėjos liks tyruose šaukiančiųjų balsu, jei nebus galvojama, planuojama ir rimtai kas nors daroma, kad sukūrus ir tinkamas sąlygas lietuviškajai veiklai augti ir bujoti.

Mokslo ir civilizacijos pažangoje bręstas ar jau subrędęs jaunuolis, patyręs tose srityse ne tik pažangą, bet ir galėdamas naudotis jų prabanga, geriausiu atveju su gailesčiu, jei ne pašaipą, žvelgia ne tik į atsilikusius veiklos metodus, bet ir į tai veiklai nepakankamas sąlygas.

Sunku jauną inteligentą įtikinti, kad kas lietuvių įkurta, kas padaryta ir kas lietuvių daroma, tai jau ir gerai. Neveltui jau daug kartų jaunimo atstovai yra šaukte šaukę, kad reikia dialogo su vyresniąja karta, reikia išsiaiškinti lietuviškųjų vertybių matavimo skalę, kad neliktų neperžengiamas nuomonių skirtumas.

L.S.T. Korp! NEO-LITHUANIA LEIDINYS

išleistas 1965 m. liuksusiniame apvalke ir popierėje, gausiai iliustruotas, gaunamas

DIRVOJE,

6907 Superior Avenue,
Cleveland, Ohio 44103

"Troškiam, kad priaugančioms kartoms šis leidinys būtų patikimas ir tvirtas ramsis. akivaizdi gairė jų jaunatvėje, jų polikiuose, jų idealuose ir siekimuose".

(Redakcinės Komisijos žodis).

Leidinio kaina — 10 dol.

Puiki dovana studijuojančiam jaunimui.

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ANGOJE (7)

VISUOTINAS LIETUVIŲ SEIMAS

K.S. KARPIUS

1918 m. sausio 2 d. katalikų Garsas pasveikino tautininkus šiais žodžiais: "Susispietusių šliuptarnius, anot Šv. Rašto, reikia išpjauti". Tačiau prieš akis stovint nuolat daugėjančioms Lietuvos reikais darbams, kuriems reikėjo abiejų srovių bendrų pastangų, tautiniai veikėjai katalikų už tai nepasmerkė, neatsakė jiems, kad "su bude liais mes toliau negalime dirbti".

Sausio 10 d., lietuviams stipriai užprotestavus, iš N.Y. Tribune dienraščio išmesti lenkams parsidavusio kolumnisto F. Simonds straipsniai, kuriais jis varė klastingą propagandą prieš lietuvių tautą ir Lietuvą.

Mūsų laikraščiuose paskelbtas pranešimas, kad Amerikos kariuomenėje apytikriai tarnauja apie 30,000 čigiminių ir ateivių vyrų, pašauktų 1917 metais Amerikai įstočius į karą prieš Vokietiją. Suprantama, daug jų negrįžo.

Sausio 30 d. Tautininkų Taryba pasiuntė kabelgramą Trockiui į Petrogradą reikšdama pasitenkinimą, kad rusų kariuomenė ištraukiama iš Lietuvos.

Vasario 13 d. inž. Tamas Norus straipsniu tautinėje spaudoje, "Lietuva pavojuje", šaukėsi į sroves, sekmingesniai darbai nepriklausomybei siekti, rinkti aukas į bendrą "Lietuvos Išdą", bet katalikų ir socialistų tarpe tam pritarti neatsirado.

Tautininkai, 1917 metų pabaigą, pradėjo judinti klausimą apie šaukimą visuotinio Amerikos Lietuvių seimo. Katalikų spauda ir vada pradėjo je seimui nepritarė. Pasiūlė tautininkams atvykti pasitarimui su katalikų Tarybos valdyba. Sakė, ta organizacija yra pakankamas organas Amerikos lietuviams atstovauti.

Tada buvo pradėję plisti žinios apie Lietuvos Tarybos santykius su Vokietija, vokiečiams padarius taktiką su Rusija.

Vokiečiai, norėdami patraukti Lietuvą į savo kontrolę, stengėsi įpiršti lietuviams karalium kaizerio sūnų Joakimą. Kadangi Joakimas buvo protestantas, svetimas katalikiškai Lietuvai, Lietuvos Tarybos dauguma, kaip žinios skelbė, negalėdama kitaip atsilaikyti prieš vokiečių prisimetimą, ir norėdama išvengti priklausomybės Berlynui, sutarė kvieisti karalium princą Urachą, nors vokiečių, bet katalikų. Šitos žinios sukėlė Amerikos lietuvių prieš Lietuvos Tarybą. Vieni, šmelždami Tarybą ir jos pastangas Lietuvos nepriklausomybės siekti, kėlė kaltinimus, įtarimus ir priekaištus Lietuvoje dirbantiems. Kiti, dirbdami čia Lietuvos nepriklausomybei, nesutiko karaliaus idėją remti.

To visko akivaizdoje katalikų vada sausio 18

d., su tautininkais nepasitarė, suvažiavę Washington, nutarė visuotinę seimą šaukti. Tautininkai, ramybės dėlei, įtužimui priešingoje spaudoje ir taip reikalsams kenkiant, laikydami nusiistatymo su katalikais dirbti, sutiko.

KUN. F. KEMEŠIS (1879-1954)

Energingas katalikų srovės veikėjas, organizatorius, spaudos žmogus, redagavęs Darbininką, Draugą, bandęs leisti laikraštį ir Clevelande, Amerikon atvyko prieš karą 1914 m. Lietuvon grįžo 1924 m. Profesoriaus Dotnuvoje. Buvo vėl atvažiavęs į JAV 1934 m. Lietuvoje, stengėsi taikinti katalikus su tautininkais.

Tautininkams įstočius į komitetą seimas su-tarta rengti kovo 13-14 dd., New Yorko Madison Square Garden patalpose. Ir tikrai, patalpų reikėjo didelių, nes suvažiavo virš 1,100 rinktų atstovų iš plačios Amerikos.

Seime siautė ypatinga atmosfera suplaukus į vieną vietą dideliu skaičiui dviejų priešingų srovių veikėjų, nors susirūpinusių darbu tam pačiam tikslui.

'Priešingų srovių' sakau dar ir dėl to, kad ir paskutinėmis dienomis prieš seimą vienos ir kitos srovės spauda pliekė, vanojo antruosius. Socialistams atsisakius dalyvauti, laimei, seime nesimaišė trečias atkaklus gaivalas, nes jie nepriklausomybei buvo priešingi. Jie skelbė: "Nepriklausomybė -- imperializmo įrankis".

Seime siautė triukšmas buvo dėl skirtingų pažiūrų tarp vadinamųjų "laisvamanių - šliuptarnių" (tautininkų) ir rūsčiai nusiteikusių katalikų.

Katalikai į seimą atvyko su kun. F. Kemėsio Drauge nustatytu dekretu: "Velnias su tautininkų pagalba varo politiką". (Gal tikriausiai būtų buvę, "Tautininkai su velnio pagalba varo politiką")

Šitaip "nustatytą" seimo atstovų minioje reikėjo rimtų pastangų, kad pasiekti pagrindas vieningam darbui, kuris visai tautai prieš akis stovėjo.

Apie tą seimą neseniai (vasario 17 d. Draugo numeryje) katalikų veikėjas ir vienas to seimo dalyvių, Leonardas Šimutis šitaip trumpai paminėjo:

"Seimą pradėdant, daugiau kaip pusdienis sugaišta svarstant ir ginčijantis dėl maldos. Ka-

talikai reikalavo seimą pradėti su malda. Tautininkai pasisakė esą tam priešingi... Prezidiumas tarpais nepajėgavo nei tvarkos atstatyti įkatusioj auditorioj..."

Seimas pradėtas su malda.

Yra užsilikę daviniai ir apie kitą žymų to seimo dalyvį tautininką Bronių K. Balutį. Balutis tada buvo Lietuvos redaktorium. Jis apie seimą pastebėjo sekanti:

Dalyviai seime, susėdami kaip tai pasidalinę savi su savais. Jam išėjus į sceną kalbėti, tautininkai kairėje pradėjo ploti, o dešinėje buvo tylu ir net pasigirdo švilpimų. Balutis pareiškė: Jūs mano draugai kairėje, prašau neploti, nes čia susirinkome Lietuvos laisvinti, o plojimais laisvės neišpłosime. Jūs gi mano prieteliai dešinėje, prašau nešvilpti, nes švilpimais galime tą laisvę prašvilpti." Salėje staiga pasireiškė ty-la.

ŽINGSNIAI Į BENDRĄ DARBĄ

Nors šio seimo tikslas buvo pareikšti didelį išeivijos protesto balsą prieš Lietuvos Tarybos siekimą glaudžių ryšių su Vokietija ir prieškvietimą Uracho karalium, spėjusios ateiti iš Vilniaus žinios apie Vasario 16-tos Aktą seimo nuotaką pakeitė.

Seimas nesibaigė, bet gi pasidžiaugimu ir išsiskirstymu. Pasireiškė susirūpinimas, kokių žygių reikės imtis išgavimui Amerikos de ju-re pripažinimą Lietuvai. Lietuvos delegacijos į Versalio taikos konferenciją įleidimas. Toliau, naujai kyla Lietuvai pavojai iš priešų bolševikų, bermontininkų, lenkų.

Tų reiškinų akivaizdoje pasireiškė platesnio abiejų srovių bendradarbiavimo reikalingumas.

Seimas, tas Amerikos lietuvių išeivijos stiprus balsas, entuziastiškai priėmė Lietuvos Tarybos Vasario 16-tą paskelbtą Lietuvos Nepriklausomybės pareiškimą.

Seimas priėmė eilę rezoliucijų. Lietuvos nepriklausomybės prasme rezoliucija buvo paremta Prezidento Wilsono mąžoms, pavergtoms tautoms pareikšta sąvoka: "Lietuvos plėtojimuisi reikalinga sudaryti nepriklausoma, demokratinio pagrindu sutvarkyta valstybė, etnografinė ribose, su ekonominiu gyvenimui reikalingomis pataisomis. Lietuvos nepriklausomybę privalėtų užtikrinti Taikos Kongresas, kuriame privalėtų dalyvauti ir Lietuvos atstovai".

Viena rezoliucija buvo pasveikintas Prezidentas Wilsonas 700,000 Amerikos lietuvių vardu. Kita prašė jo užtarmimo - sutikimo įleisti

(Nukelta į 4 psl.)

DIRVOS NOVELĖS KONKURSA

Šiais Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo sukaktuvinais metais mecenatas SIMAS KAŠELIONIS DIRVOS novelės konkursui skiria dvi premijas: I — 300 dolerių ir II — 150 dolerių.

TEMA. Autoriams suteikiama neribojama teisė novelės temą ir turinį patiems pasirinkti, tačiau šiais sukaktuvinais metais premijuojamos novelės turėtų būti patriotinio pobūdžio literatūriniai kūriniai.

ILGIS. Novelės rankraštis turi būti ne trumpesnis, kaip 16 standartinių mašinraščio puslapių spaudai, pralaidžiant vieną tarpą. Pageidaujama, kad novelė nebūtų ilgesnė, kaip 50 mašinraščio puslapių, tačiau toleruojamos išimties pagal novelės siužetą ir meninę vertę.

PARUOŠIMAS. Konkursui siunčiami rankraščiai turi būti paruošti tik rašomąja mašinėle ir pasirašyti slapyvardžiu. Tas pats slapyvardis užrašomas ant pridėdamos voko, kuriame užlipinamas raštelis su autoriaus tikrąja pavarde, adresu ir telefono numeriu. Vokas nebus atidarytas, jeigu ant jo bus pažymėta: nelaimėjus — neatplėšti.

ADRESAS RANKRAŠČIAMS SIŪSTI: Dirva, Novelės Konkursas, 6907 Superior Ave., Cleveland, Ohio 44103.

LAIKAS. Paskutinė konkursiniams rankraščiams įteikti data: 1968 m. gegužės 31 d.

JURY KOMISIJA. Sudaryta iš trijų asmenų, ji visiškai nepriklausomai paprasta balsų dauguma sprendžia, kas premijuotina ir kas rekomenduotina spausdinti. Jeigu komisija nuspręstų, kad nė viena jai pateiktų novelių nepremijuotina, premijos ar premija šiais metais neskiriama, perkeliama į ateinančius metus ir panaudojama greta eilinės ateinančių metų premijos.

SĄLYGOS. Laimėjusiam autoriui ar laimėjusiems autoriams 300 dolerių ir 150 dolerių premijos bus įteikiamos 1968 metų rudenį. Konkurso skelbėjas Dirvos laikraštis turi teisę premijuotąsias noveles be papildomo atlyginimo spausdinti Dirvoje, atskiru leidiniu ar novelių rinkinyje. Autoriai gali premijuotąsias noveles spausdinti antruoju leidimu arba jų siužetais rašyti dramas, poetas ar romanus.

NEPREMIJUOTIEJI RANKRAŠČIAI grąžinami jų autoriams arba paliekami naudoti konkurso skelbėjui atskirai sutartomis sąlygomis.

"DIALOGAS SU KRAŠTU" (19)

BRONYS RAILA

KAS BŪTŲ DEMAGOGIJA?

Šalia pinigėlių klausimo, mano recenzijoje apie J. Baltušio amerikinių išpūdžių knygą buvo dar vienas sakiny, kuris užvirino sovietinio autorius kraują tiek, kad jis ryžosi viešai protestuoti ir, kitaip sakant, pradėti dialogą su užsienio lietuviu fašistu, reakcinio lagerio žurnalistu ir aršiausiu Tarybų Lietuvos priešu.

Savo recenzijoje tuomet pasisakiau, kad nesu Tarybų Lietuvos priešin, nes ir norėdamas negalėčiau būti priešu valstybės, kurios dabar nėra laisvų ir nepriklausomų valstybių tarpe. Įsakmiai pareiškiau pažodžiui, kad - "... tuo tarpu nėra nepriklausomos Lietuvos valstybės, o tik Sovietų Rusijos, Sąjunga vadinamos, karinių jėgų okupuota provincija LTSR su silpna ir vis daugiau kolonizuojama kalbine autonomija".

Rodos, labai paprasta mintis ir nekažin koks raizgytas sakiny, - bet jis man kaštavo pusvalandį redagavimo ir tris cigaretes. Tai yra politiškai teisinis dabartinės Lietuvos padėties aptarimas, be abejo, nepilnas ir išreikštas gal ne pačia geriausia ir tiksliausia kalba. Kada nors ateityje, esant reikalui, mėginsiu savo pastangą patobulinti. Bet kas ir kiek buvo pasakyta, dar kartą pergalojė, palaikau: negalėčiau nieko pakeisti, nieko nubraukti, nebent papildyti.

Toks sovietinės Lietuvos aptarimas atitinka tikrovę, ir su juo, esu tikras, sutiks mažiausiai keturi penktadaliai tarybinių lietuvių.

Pusprotis yra komplimentas...

Bet draugas Baltušis nesutinka.

Jis protestuoja beveik sujaudintas, kone pateistiškai. Jis savo laiške Bimbos "Laisvei" pateikia keletą nesugriaujamų faktų mano klaidai ar melui atremti (kuriuos vėliau aš dar bandysiu truputiuką griauti, ne visai patikėti). Ir tuomet jis prašo viešpaties (aišku, mažąja raide) man atleidimo, nes aš nežinau, ką darau, - ... jei šaukiu, kad Lietuvoje dabar okupacija.

Ak, taip nesmagu prieštarauti: bet man rodos, kad žinau, ką darau. Tokią prielaidą man padovanoja ir Baltušis, pasakydamas antrą gražiausią savo rašinyje komplimentą, jog - "Bronys Raila ne koks pusprotis, jis mato tikrovę".

Taigi, deja, matau, ir ne aš vienas, bet beveik trys milijonai lietuvių. Ir į tą pilną ar visą protą bausiai nesisiekiu, nes pasaulio reikalai dabar tokie sudėtingi ir painūs, kad viską visu protu supranta ir išmano tik genijai arba gausėjantys mūsų spaudos fantastiškai genialūs grafomanai. Gadynėje, kada dažnai jokių proto ženklų nebematyti, manęs ne kiek nepažeidė tik puspročio pavadinimas. Priešingai, - turėti nors pusę proto šiais laikais jau būtų šis tas, visai užtenkamai, net gana daug, jei ne per daug.

Ir kai vistiek aš pakartotinai šaukiu, kad Lietuva Sovietų Rusijos okupuota, tai Baltušiu ir paaiškėja mano "žulikiškumas". Jis rašo: - "... lieka viena išvada: demagogas ponas Raila, tikras demagogas!" Ir dar pridėda, kad ši mano demagogija ne atsitiktinė, bet paskutinė beviltiška priemonė, "kurios dar gali griebtis pono Railos padėties žmonės".

Ot, čia ir imu nebesuprasti sovietinės minties gijų ir jaučiu, kad kažin ar mes dar susikalbam. Greičiausia, mums tie patys žodžiai nebe tą patį reiškia.

Pasenusi vakariečių kalba

Kas yra demagogija, kas yra demagogas?

Tą žodį daugelis išmokom suprasti taip, ką jis reiškė senovės ir vėlesniais laikais ir ką galima patikrinti kiekviename stambesniame žodyne. Jis susideda iš dviejų graikiškų šaknų: demos - "žmonės", "liaudis", ir gogos - "vadas", vairuotojas... Taigi, demagogas maždaug buvo žmonių, ar liaudies vadas, kuris juos savo pusėn patraukdavo ypač gera iškalba ir pataikavimais.

Vėlesniais laikais to žodžio reikšmė ėmė blogėti. Anglų Websterio žodynas, pvz., nurodo, kad demagogas tai toks beprincipinis oratorius, kuris daro miniai įtakos, pataikaudamas jos prietarams, išnaudojantis jos ignorantiškumą savo egoistiniams tikslams pasiekti ir tt. Panašiai demagogą aptaria ir prancūzų Larousse žodynas, - kaip liaudies vadą, kuris dedasi jos interesų rėmėju, siekdamas įgyti jos palankumą. O demagogija tai yra politika, kuri pataikauja miniai, arba toks politinis stovis, kur valdžia patenka į minios rankas ir kontrolę.

Mes, lietuviai, demagogo ir demagogijos sąvokas taip pat suprasdavom, kaip ir kitos Vakarų tautos. Ir jei mano kalbinis jausmas galutinai neišdilo, tai lietuviai, rodos, i demagogą net dar rūščiau žiūrėdavo. Jei jis ir tiesą sako, tai vis per tempdamas ir išnaudodamas egoistiniams ar siaurais savo partijos interesams, o dažniausiai tai

jis tik kursto, aitrina, kiršina, nešvariai tepa savo varžovus, gi ne kartą paprastų paprasčiausiai nerausdamas meluoja.

Nauja giesmė sovietiniame žodyne

Labai klystume galvodami, kad taip demagogiją supranta sovietinis žmogus ir šimtaprocentinis sovietinis lietuvis. Bolševizmas jam sukūrė žodyną, kur tie patys senieji žodžiai reiškia visai ne tą patį. Laisvė, nepriklausomybė, demokratija, tiesa, menas, taika, išlaisvinimas, masių gerovė, gyvenimo džiaugsmas ir šimtai panašių sąvokų ten dabar reiškia visai ką kitą.

Tad dėl visa ko turėjau dirstelėti ir į trečią - "Dabartinės Lietuvių Kalbos Žodyną", 1954 m. išleistą sovietinės leidyklos Vilniuje. Tas žodynas kai kurių užsienyje kartais pavadinamas "Balčikonio žodynu", kas yra grubi netiesa ir to stambaus lietuvių kalbininko gero vardo žeminimas. Be abejo, prof. J. Balčikonis padėjo savo žiniomis ir patyrimu tą žodyną sudaryti, bet nėra abejonės, kad ne jis lemiamai redagavo ir daugelio žodžių reikšmes surašė.

Žodyną redagavo septynių kalbininkų redakcinė kolegija, atsakinguoju redaktoriumi buvo paskirtas J. Kruopas, ir kolegijoje darbuosė "vyresnis brolis" iš Leningrado, prof. B.A. Larinas, vienas iš Rusijos lituanistų, atsiųstas Lietuvon mūsų atsilikusiai kalbai susovietinti ir mus naujų reikšmių pamokyti.

Iš to "dabartinės lietuvių kalbos žodyno" (125 ps) mes ir sužinom, ką dabar sovietinėje kalboje reiškia demagogija.

Ji yra - "būdas politiškai atsilikusioms liaudies masėms apgauti visokiais melagingais pažadais; pagrindinis buržuazinių, fašistinių partijų metodas" (1).

Tai šitaip didysis brolis ir mūsų kalbos žodyne "užtraukė naują giesmę". Aišku, ta prasme demagogiją turi vartoti ir mažasis brolis...

Liaudis nesuviliojama okupacijom

Bet ir sovietiškos demagogijos prasmės pasiklausius, juo toliau, tuo man dar labiau neišsėskis Baltušio galvojimas.

Lietuvos liaudies masių aš gi neapgaudinėju. Neturiu tam sąlygų, nei priemonių. Mano žodžiams neleidžiama ligi jų nuskristi. Išsivijos lietuvių liaudies masių, nors ir "atsilikusių", taip pat negalėčiau prigauti, nes nieko naujo nepasakiau, ko jos pačios nežinotų ir panašiai negalvotų.

Mano teigimas apie Lietuvos okupaciją nėra joks "melagingas pažadas". Tuo gi nieko niekam neprizadama ir neviliojama. Priešingai - pasakomas nieko gero nežadantis, nelinksmas, gana liūdnai nuteikiantis konstatavimas. Tokiais žodžiais niekas liaudies nevilioja.

Antra vertus, demagogija Vakaruose nėra buržuazinių ar "fašistinių" partijų pagrindinis metodas. Jei tik demagogija būtų jų veiklos pagrindinis metodas, tai jokia stambesnė buržuazinė partija demokratinėje santvarkoje ilgai neišsilaikytų. Tiesa, prie savo pagrindinių uždavinių ir metodų jos kartais naudoja demagogiją, kaip pagalbines priemones per rinkimus ir pan. Bet daug lengviau būtų įrodomas komunistinių partijų demagogiškumas Rusijoje ir kituose kraštuose.

Proletariniai ir sovietiniai buržujai?

Pagaliau, trečia, - aš nepriklausau jokiai nei buržuazinei, nei fašistinei partijai.

Kaip jau ne kartą minėjau ir ką kiekvienas mano pažįstamas gali lengvai patikrinti, pagal savo socialinę padėtį Amerikoje aš net nepriklausau buržuazijai. Laimai ar nelaimai, visai aiškiai priklausau garbingai proletariato klasei, kuriai pagal marksistų pranašavimą kaip tik priklauso ateitis.

Negi namelio, sklypelio, darželio, poros automobilukų ir pyrago riekių pagruzdinti aparatėlio savininkai Sovietijoje jau būtų laikomi stambiais buržujais? Bet ką tada daryti, pvz., su mano buv. draugu A. Venclova ir daugybe kitų kompartijos draugų, kurie irgi nesispiaudžia į privatinę prabangą, namukus, net automobilius ir vilas vasarvietėse? Juk čia irgi ta pati nenykstanti buržuazinių palinkimų erkė!

Žodžiu, kaip nesuksi, pagal buržuazinių ar sovietinių žodyną, Baltušis kalba miglotai, lyg ir grynus niekus. Mano esamai padėčiai nereikia jokios "paskutinės beviltiškos priemonės". Ji ryškesnė ir tragikomiškesnė tuose, kurie Lietuvos okupaciją mėgina vaizduoti Lietuvos nepriklausomybe...

Dar viena rezoliucija skelbė, kad Lietuvos žmonių dauguma darbo žmonės, tokiu būdu iš prigimties demokratai. Lietuvos respublika todėl privalo būti remia-

ma demokratinio pagrindu, užtikrinanti visas laisvo piliečio teises.

Gal svarbiausia rezoliucija buvo: įsteigti abiejų -- tautinės ir katali-

Lygybė...

kų srovės -- Tarybų Pildomąjį Komitetą, įkurti jį Washingtone, kur dirbtų Lietuvos nepriklausomybę liečiančiais klausimais.

Pinigų tam tikslui abiejų srovių fondai turėjo pakankamai.

Gegužės 3 d., dar pilnai nesusitvarkęs bendras komitetas sukvietė į Washingtoną 16 veikėjų delegaciją, kuriai vadovavo inž. Norus ir kun. J. Žilius, ir įteikė prezidentui Wilsonui prašymą remti ir palaikyti atstatytą nepriklausomą Lietuvos valstybę. Amerikiečių spauda tą plačiai paminėjo.

Birželio 12 d. iš Europos grįžo Dr. Jonas Šliupas, Centralinio Komiteto atstovas, dalyvavęs Stockholmo konferencijoje, po kurios jis plačiai apvažinėjo Rusijoje pasimatydamas su lietuviais veikėjais ir pamatęs ka-

ro pabėgėlių stovyklas. Jo apipasakojimus aprašė dienraščiai.

Birželio mėnesį amerikiečiai lietuviai paskelbė rinkimą parašų protestui prieš vokiečių žiaurumus su žmonėmis Lietuvoje. Kitas lygiai svarbus klausimas iškilo: Lenkai agentai pradėjo vilioti lietuvius stoti į "Polską armiją", lietuviai visomis pusėmis tą paneigė ir agentų pastangas užbaigė.

Liepos 10 d. socialistų spaudoje pasirodė agitacija prieš nepriklausomybę ir raginimai dėti į federaciją su kito mis Rusijoje buvusiomis tautomis.

Rugp. 14 pranešta apie išvykstančius į Europą katalikų atstovus adv. Mastauską, kun. J. Dobužį ir K. Pakštą pasitarimams su vienminčiais.

NAUJOS, IDOMIOS KNYGOS!!!
UŽSISAKYKITE PER DIRVĄ!!!

A. Merkeliš — SMETONA — Monografija	\$12.00
V. Šliogeris — A. SMETONA — ŽMOGUS IR VALSTYBININKAS	\$2.00
O. J. C. Norem — TIMELESS LITHUANIA	\$4.00
B. Armonienė — PALIK AŠARAS MASKVOJE	\$3.00
St. Yla — MODERNI MERGAITĖ	\$4.00
Vytė Nemunėlis — MEŠKIUKAS RUDNOSIUKAS	\$3.00
J. Juodis — TAUTOS KELIU — paveikslų albumas	\$7.00
Gr. Šimukonienė — SU DAINA — Lietuviškų dainų rinkinys	\$2.00
J. Budrys — KONTRŽVALGYBA LIETUVOJ	\$2.50
Pr. Alšėnas — MARTYNAS JANKUS	\$4.00
R. Skipitis — NEPRIKLAUSOMA LIETUVA	\$7.00
Dagys — SKULPTŪRŲ IR PAVEIKSLŲ REPRODUKCIJOS (angliškų įvadu ir parašais)	\$6.00
A. Vaičiulaitis — GLUOSNIŲ DAINA — PATAVIMAI	\$2.50
J. Mekas — PAVENIAI ŽODŽIAI — POEZIJA	\$4.00
A. SKEMOS RASTAI I tomas	\$6.00
Dambriūnas, Klimas, Schmalstieg — INTRODUCTION TO MODERN LITHUANIAN	\$7.00
P. Tarulis — VILNIAUS RŪBAS — minkštais viršeliais	\$3.00
J. J. Daužvardis — POPULAR LITHUANIAN RECEIPES	\$3.75
Visa eilė kitų poezijos, beletristikos ir prisiminimų knygų.	\$2.00

Teiraukitės Dirvoje Jums reikalingų knygų ir plokštelių reikalui.

Užsakant knygas, prie kainos prašome prijungti 25 c. pašto išlaidoms.

Rašykite:

DIRVA,
6907 Superior Avenue,
Cleveland, Ohio 44103

Tel. HYacinth 7-4677

- vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
- portretūra
- meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

VISUOTINAS LIETUVIŲ SEIMAS...

(Atkelta iš 3 psl.) vių vardu pareikšta JAV Prezidentui visiška Amerikos lietuvių parama kitoje, Amerikos lietu-

kare prieš Vokietiją.

TAI BUVO DAR TAIP NESENIAL... Margutėčiai radijo programos metu studijoje. Iš kairės: adv. A. Lapinskas, K. Develkis, Vl. Vijelkis, L. Vanagaitienė ir adv. A. Olis.

MARGUČIUI 40 METŲ

JUOZAS ŠLAJUS

"Kaip Lietuvoje margutis Velykų šventėje puošia Velykų stalą savo margumynais, taip dabar "Margutis" puoš Tavo buveinę ir kartas nuo karto primins Tau kas tu esi ir kuo turi būti" — šiais žodžiais Antanas Vanagaitis kreipėsi į Amerikos lietuvius, išleidamas pirmąjį Margučio žurnalo numerį, 42,000 tiražu! Tai buvo 1928 m. balandžio 1 d., t. y. prieš 40 metų. Vėliau, už 4 metų (1932 m. kovo 11), Margutis pradėjo kasdienines radijo transliacijas iš WHFC. Tai buvo A. Vanagaičio ir J. Bačiūno svajonių ir ilgų svarstymų galutinis įgyvendinimas. Nesileidžiant į plačią istoriją, būtina pabrėžti, kad Margutis yra atlikęs milžinišką vaidmenį. Jo veikla nesiribojo žurnalo leidimu ir radijo programų transliacija. Ne kas kitas, o Margutis išvedė Chicago lietuvius į didžiausias miesto sales. Didieji Margučio parengimai Chicago vidurmiestyje sutraukdavo iki 5000 žmonių!

Po A. Vanagaičio mirties, Margučio pastogę žiauriai užgūlė negailestingų mirčių banga. Daugiausiai staigiomis mirtimis amžinybėn keliavo vienas po kito, veiklūs ir iškili lietuviai kultūrininkai, Margučio štabo bendradarbiai. Mirė Antanas Olis, Kazys Deveikis, dr. Bronius Dirmeikis. Pagaliau, grįždami iš radijo stoties, auto katastrofoje žuvo Lilija Vanagaitienė ir Algimantas Mackus. Mirė "žinių žinovas" Pranas Gudas. Ne gana to, praeitais metais sunkiai susirgo Henrikas Žemelis, kuris iki šiol dar nėra galutinai sustiprėjęs. Prie nesėkmių pridėtina dar ir tai, kad WHFC radijo stotis perėjo į juodosios rasės rankas, o Margučiui teko ieškoti kitos stoties, persikeliant net du kartus. Dabar Margutis veikia 5 kartus savaitėje iš WXRT stoties, FM bangomis.

Po didesnių ar mažesnių audrų, taip jau Dievulio patvarkyta, visuomet ateina ir saulėtas laikas. Šviesėja ir Margučio gyvenimas. Sukviestoje spaudos konferencijoje, dabartinis Margučio vedėjas Petras Petrutis informavo apie ateities veiklą ir planus. Konferencija įvyko Margučio patikėtinių tarybos pirmininko, dabar kandidatuojančio į Chicago Sanitary District patikėtinius, Valdo Adamkavičiaus bute. (Sėkmės pasekti A. Olio karjeros keliu!). Iš P. Petručio ir V. Adamkavičiaus informacijų išryškėjo, jog Margutis yra jau nugalėjęs daugumą sun-

kumų. Dabar planuoja plėstis ir tobulinti savo programas. Numatoma įsirengti savo transliavimo studiją ir, jei sąlygos leis, įsigyti nuosavas patalpas.

Šiuo metu pastoviai programą praveda Petras Petrutis ir Eglė Vilutienė. Su pagalba prisideda Leonas Narbutis ir Romas Sakadolskis, o ateityje žada vėl aktyviai įsijungti žurn. Vytautas Kasniūnas. Raštinę administruoja Matas Naujokas.

Dabartinis ir svarbiausias Margučio rūpestis yra iškilmingai atšvęsti 40 metų sukaktį. Šiam tikslui sudarytieji planai yra sėkmingai vykdomi. Pirmas iš jų yra sukaktuvinio banketo rengimas. Tą pačią dieną Margutis rengia jaunųjų dainininkų pramoginės dainos konkursą. Banketo metu konkurso laimėtojai išpildys programą. Pageidaujama, kad jaunieji pramoginio žanro dainininkai-ės registruotųsi dalyvauti konkurse, adresu: Margutis, 6755 So. Western Ave.

Prieš pat Tautinių šokių šventę, liepos 4 d., Bučo sodyboje Margutis rengia didelę gegužinę su programa.

Svarbiausioji sukakties programa rengiama rudenį, spalio 13. Tą dieną numatomas plataus masto koncertas. Koncertas būdingas tuo, kadangi įvyks taip vadinamoje stebuklingoje salėje. Minima salė ilgam buvo uždaryta irėjo ginčas dėl jos nugriovimo. Idėjus daug kapitalo, ji buvo atremontuota ir dabar vėl naudojama koncertams. Salė yra liuksusiniai išpuošta.

Akustikos atžvilgiu vadinama "stebuklinga", nes yra bene vienintelė tokia pasaulyje. Tai Chicago Auditorium salė, kurioje, pasak neužmirštamo Enrico Caruso, tenoras gali dainuoti baritono balsu. Salė talpina daugiau 4000 žmonių. Spalio 13 įvyksiančiam koncertui jau rengiamasi, tačiau dar neskelbiama programa bei programos dalyviai. Tegailima pasakyti, kad tai bus nepaprastai išskili muzikos ir meno šventė Chicagoje.

Margutis yra ramstis visų organizacijų Chicagoje. Rūpestingai jis prisideda prie didžiųjų švenčių, minėjimų ir pramogų ruošimo. Už tai publika su pamėgimu lanko jo ruošiamas šventes bei kitus parengimus.

HELP WANTED MALE

WANTED AT ONCE
1ST CLASS SKILLED
GEAR & SPLINE GRINDERS
AIRCRAFT & TOOL ROOM
MACHINISTS
Day & Night Shift
100% company paid pension, paid
vacation, paid holidays, Blue Cross,
life insurance & sick & accident
insurance. Steady work, plus over-
time.
GEARCRAFT, INC.
23349 Dequindre Ave.
Hazel Park, Mich.
313 — 564-5923 (40-46)

WANTED AT ONCE
JOURNEYMEN
TOOLMAKERS
Must have job shop experience on
Tools, Gauges & Fixtures. Day work.
Steady work for qualified men.
ENMARK TOOL CO.
14835 Stephens Drive
East Detroit, Mich.
313 — PR 6-2721 (42-48)

CITY ENGINEER—Experience in design and supervision of construction of water, sewer and street projects required. Michigan registration or capable of becoming registered. Liberal fringe benefits, salary \$10,000. Apply to City Manager, 29 North Main St., Three Rivers, Michigan. (46-48)

Margučio baliai visad būdavo šaunūs savo programa. Nuotraukoje vieno tokio baliaus, rengto prieškariniais laikais Morrison viešbutyje Chicagoje svečiai ir programos išpildytojai.

Išpūdinga lietuvių paroda Baltimorėje

Šių metų Vasario 16-sios minėjimo išskirtinui pabrėžti Baltimore lietuviai surengė platesnės apimties lietuviškos kultūros parodą.

Šitokių sukaktuvinių atžymėjimą sumanė vietinis liet. studentų būrelis, pirmininkaujamas Jūratės Aušraitės, nuširdžiai remiamas tėvų ir talkinamas vieno kito pašaliečio.

Parodoje buvo atstovaujama senoji Lietuva, nepriklausomybės laikotarpis ir išeivijos kūrybinės pastangos. Neturko ir iš pavergtos tėvynės atsiųstų rankdarbių ir tenykštės pramonės pagamintų tautodailės dirbinių.

Visa erdvi Baltimorės Liet. Tautinių Namų antrojo aukšto salė nepajėgė sutalpinti įvairių įvairiausių rūšių dailės daiktų gausybės. Nuo sienų stalų, pakilumų ir stovų jie iškalbingai liudijo apie tautos sugebėjimus, kantrų susikaupimą ir praeities gaivinamus dvasinius išteklius.

Imantrūs staltiesių, lovatiesių ir rankšluosčių raštai, šilkinių juostų blizgesys, pagalvėlių puošnumas, takelių ir kilimėlių spalvų ir siūlų derniai žavėjo lankytoją akį.

Retai dabar namai, ypač naujųjų ateivių, kur nebūtų šitokių dalykų. Tačiau, kai jų tokia daugybė vienoje vietoje, ne vieną ne tikitauti, bet ir saviškį stebino. Tai šen tai ten galėjai nugirsti prasitarant: "Šitokios parodos Baltimore dar nesame matę".

Po paviršutinės apžiūros kiekvienas ilgiau užtruko prie daiktų, kurie jam buvo arčiau širdies. Moterys gilinasi į mezginius ir audinius, spėliojo, kiek kur nyčių panaudota, kokiais siūlais apmesta ir atausta. Kitos gėrėjosi gintaro papuošalais, ypač karoliais, kurie lyg didžiuliai medaus lašai, gelsvomis ir tamsesnėmis srovėmis liete liejosi ant lininių ir spalvotų audinių margumyno. Labai visus domino vienas didelis, sverias daugiau svaro, neapdirbtas gintaro gabalas su viršuje jo pritaisyta Vilniaus pilimi. Ties šiuo radiniu tarpais vyko beveik mokslinio pobūdžio pašnekėsiai apie gintaro atsiradimą, jo cheminę sudėtį, jo apdirbimą ir kainas.

Ant stalų atitinkamais protarpiais kryžiai, koplytstulpiai, medinės stovylėlės, kalbančios į žiūrovą liet. pasakų ir padavimų temomis. Neužmiršti ir velykiniai margučiai. Tam reikalui pritaikytame mediniame rėme jie mirguliavo spalvų ir marginio įvairumu; nežinodamas, galėjai juos palaikyti pramonės gaminiu.

Sienos bylojo sava kalba. Čia šalia nepaprastai išdailintų sieninių kryžių ir madonų savo tapybos darbus rodė šių laikų dvasios reiškėjai, Baltimorės liet. menininkai A. Grintalis, K. Mikolaitis, E. Benderienė ir kt. Iš vieno paveikslų veržėsi pilko metalo grėsmingos raketos. Kitame -- iš niūriai debesuoto dugno ritosi ugninis mėnulio kamuolys. Įprastinė, tikrovinė, tapyba maišėsi su naujovine.

Nei vienas lankytojas nepraejo nestabtelėjęs ties senoviška medine Lietuvos ūkininko gyvenama troba (J. Kairio darbas). Aplink ją žalia pievelė, aptverta tvorelė. Čia pat šulinys su

Baltimorės lietuvių studentų būrelio pirmininkė Jūratė Aušraitė atidarant parodą.

svirtimi ir mediniu kiubiru. Toliau, už sodybos, vėjinis malūnas, medinė senoviška žagrė (arklas), mintuvai linams minti ir geroka sauja dar su galvutėmis linų. Per dvi parodos dienas linai buvo beveik visiškai "išskulti". Viena kita moteris, ypač senosios ateivijos, skabėsi linų galvutes, nešiojosi apsigniauzusios, kad, parsinešę namo, galėtų pasėti savo darželyje.

Praeities prisiminimus vyresniesiems ypač žadino turtingas namų apyvokos daiktų rinkinys. Kilnodamos medinę kultuvę žlugtūi skalbti, moterys juokavo, pamėgino ir kočėlus skalbiniams kočioti. Domėjosi lengvučiais mediniais

(Nukelta į 6 psl.)

Lietuviškos seklyčios dalis Baltimore'je suruoštoji lietuvių parodoje.

B. Masiulis

B. Masiulis, prieš tris metus miręs Beverly Shores, Inc. garbingas tautinės srovės veikėjas, buv. Lietuvos teisingumo ministras ir tautininkų sąjogos garbės teismo pirm., ėjęs ir kitas aukštas pareigas Nepr. Lietuvos gyvenimo vadovybėje.

ELEGIJA

Miela pilelė... Užsimerkęs gyvą ją regiu:
Ranka paveikslą tapė talentinga.
Lankaus tenai minties žygiu --
Širdies opa ir ašara gailinga...

Žavioji! Buvom tavo įnamiai ir siela.
Žinau, brangioji, tu vaikų ilgies:
Visiems drauge taip buvo miela.
Dabar klajūnai esame išties...

Lakštute! Šią dienužę kur skraidai,
Kitkart tenai nokturną liejus?
Virpėjo tavo arfa, dangiški aidai
Mane kerėjo, tildė žemę, klusdė vėjus...

Rudens esu jau gelstas lapas,
Nukristi skirtas nuo šakos.
Vistiek kur bus bejausmiui kapas,
Norėtys visdėlto gimtuos laukuos...

Parodos lankytojai apžiūri A. Lažaičio, J. Kairio ir B. Buračio drožinius.

ISPŪDINGA LIETUVIŲ PARODA BALTIMOREJE

(Atkelta iš 5 psl.)

šaukštais, dar senųjų ateivių atsigabentais ir lig šiol baltutėliais išlaikytais. Buvo čia ir rankinės girnos grūdams malti. Gaila, kad tik retas tėvų susiprato pasinaudoti pedagogine proga vaikams paaiškinti girnų paskirtį ir, kad, nuobodaus jų zurzimo rytmečio prieblandoje besiklausant, anuomet yra gimusios mūsų liūdno, ilgesingos dainos.

Šalia ūkio ir namų padargų gulėjo puošnios lazdos, didžiulės, metro ilgumo, pypkės ir daug kitokių smulkesnių, karštais juokingų ir sąmojingų, dalykų.

Kad dėl vietos stokos ir neplačiausiai tegalėjus išsiskleisti liet. laikraštijos vaizdas, tačiau aiškiai, kaip ant delno, jis rodė kovą dėl laisvės ir savos kultūros skausmingą kelią.

Šalia senutės aptrupėjusios "Aušros" (su pačiu pirmutiniu jos numeriu), tautos budintojo "Varpo" ir vėlesnio "Tėvynės Sargo" darniai šliejosi ir pirmutiniai išeivijos laikraščiai: "Unija", "Lietuviškasis Balsas", "Vienybė Lietuvninkų" ir "Saulė".

Po I-jo pas. karo stambiomis antraštėmis pranešami istoriniai valstybės įvykiai -- nuo nepriklausomybės pradžios ligi jos pabaigos: "Lietuvos valdžia pripažinta" (1919 m.), "Lietuvoje raudonasis teroras" ir "Lietuva neteko nepriklausomybės" (1940 m.).

Apstu laisvoje Lietuvojeėjusių dienraščių pavyzdžių: "Lietuva", "Lietuvos Žinios", "Lietuvos Aidas", "XX Amžius", "10 centų". Mokslo, kultūros ir politikos mėnesinius atstovavo "Vairas" (su jo pradininku, 1914 m. Nr. 1), "Kultūra", "Židinys". Daug visokios paskirties savaitinių, tarp jų

ženklų vertę.

Ant vienos sienos lankytojai užtik gražiai įremtas kelias lošiamųjų kortų kalades. Įsižiūrėję, pastebėjo, kad tūžai pagražinti tautodailės puošmenimis ir Lietuvos pilių vaizdeliais. Kortų karaliuose atpažino Lietuvos valdovus, kunigaikščius, o aukštukai vaizdavo kunigaikštienes ir nuometotas rūmų didikes.

Šio skyriaus sienas puošė Br. Buračo keli dideli aliejiniai paveikslai. Vienas jų vaizdavo dailininko sodybą, šiaulėnų valsčiuje jo paties pasistatytą. Sodo žalmos apsupti raudoni trobesių stogai, šermukšniais apsodintas kelias į kiemą. Akivaizdus neprikli. Lietuvos ūkininko atkutimas. "Graži buvo ta Lietuva", linguodama galva, lietuviškai jau sunkiai besnekanči, pratarė tautietė, o šalia jos kitautais vyras nuolankiai šypsojosi. Šičia buvo nors maža atsvaraprieš mūsiškių vis tebevaromą "bakužių, klumpių ir vyžių" garsinimą.

Ant kitos sienos kabėjo mediniai A. Lažaičio, kito baltimoriečio drožinėtojo, paveikslai.

Bene didžiausia visiems naujovė buvo Lietuvos kaimo svečių kambarys -- seklyčia, nuo gretimo laikraštijos skyriaus atitverta vienos spalvos, bet įvairių raštų staltiesėmis ir lovatiesėmis.

Nustebusio svečio žvilgsnis glamonėjo baltą, kaip pusnis lovą, priklotą pūkinių patalų, su dviem didžiulėmis pagalvėmis ir viena maža viršuje. Ir stalas ir lova apdengta rankų darbo uždangalais. Tikra retenybė daug kam buvo blizgus lininis rankšluostis, įvertas į medinę, tautiniais piaustiniais pagražintą rankšluostinę ("ab-rūsinyčią"). Lankytojus ypač stebino gale lovos pastatyta kraitinė skrynia besipuikuojanti mėlyname dugne išdažytais stilizuotomis gėlėmis. Ne vienas tautietis teiravosi, kas šį liaudies palikimą galėjo ligi šiam laikui išsaugoti, jei ir būtų prieš keliasdešimt metų iš Lietuvos atsigabėjęs. Čia jau parodos rengėjų paslaptis. Mislė buvo ir rankų darbo žemos kėdutės su tautine apdaila. Jos traukte traukė nors trumpam prisėsti.

Ant langų karojo megztinės užuolaidos, už kurių reto nėrinio skaisčiai žiburiavo raudonų pelargonijų žiedai. Pašaliais ir prie langų dideli puodai gyvų mirtų. Jų smulkių lapelių sodrus žalumas puikiai tiko

Be žodžių...

prie svetainės sienų žalsvo spalvos ir lietuviškų audinių rašto rimties ir nuosaikumo.

Nuo vienos sienos iš puošnių sunkių rėmų žvelgė (Br. Buračo darbo) Aušros Vartų liūdnas Dievo Motinos veidas, o ant kitos šv. Kazimiero paveikslas. Seklyčia dvelkė kukliu grožiu, ramybe ir nepaprastu jautumu. Kai, pasibaigus parodai, atėjo laikas viską išardyti, skirtis su šiuo kampeliu buvo labai gaila. "Taip gera čia būti! O kad taip būtų galima visam laikui viską čia išlaikyti nepaliestą" -- šnekėjo seklyčios sumanytoja G. Auštrienė.

Lietuvių sodiečių svečių kambarys visuomet yra buvęs ne tik svečiui prieglobstis ir poilsiui vieta, bet svarbiausia reikiškė lietuvišką vaišingumą. Tad ir šioje, tik parodai atkurtoje, seklyčioje, retesni svečiai, kitataučiai, pav. miesto galva D'Alessandro, kongresm. Edw. Garmatz, keli televizijos ir angl. laikraščių atstovai, buvo vaišinami savo gamybos skanėstais: žagarėliais, spurgomis, baltu sūriu ir medumi pertekusiu, tirštu krupniku. Šis gėrimas Baltimorėje lietuvių draugų-amerikiečių tarpe jau seniai pagarsėjęs "virytos" vardu.

Lietuviško stalo patiekalai dažnai būna stipresnė patrauka kitataučiams, negu mūsų kultūrinės srities dalykai.

Nors seklyčioje vaišių buvo parūpinta nemažai, bet netrukus visos atsargos pasibaigė. Mat, pirmąją parodos vakarą žemai, didžiojo salė, Baltimorės Liet. Draugijų Tarybos suruoštamame pokilyje dėl užgriuvusios žmonių gausybės ir rengėjų neapdairumo daug atsilankiusių liko menkai arba ir visai nepaiešinti, nors buvo už-

simokėję. Apvilti apačioje, stengėsi bent kiek atsigriebti parodos skanėstais.

Protarpiais atrodė, lyg seklyčioje būtų tikros kaimo vestuvės ar krikštynos. Lankėsi iš-tisos šeimos, tarp jų ir lietuviškai nesnekančių. Nepakalbinus, negalėjai žinoti, ar jie tikri kita-
taučiai ar tik nutolę tautiečiai. Tik nuolat girdėjai sakant: "Ponchki are real good".

Ši paroda nors trumpam laikui atvėrė liet. kultūros kraičio skrynią, iš kurios tautietis galėjo pasisemti dvasinės stiprybės, o kitatautis bent prabėgomis susipažinti su mūsų kūrybiškumu.

Baltimorės liet. studentija savuoju inasu ne tik praplėtė šių metų Vasario 16-sios sukaktuvines iškilmes, bet lemiama nusvėrė jų pasisekimą.

St.M.

PATARIMAI DĖL INDĖLIŲ

Marshal Savings and Loan Assn. 1965 m. bal. 5 d. subankrutavo tik dėl to, kad gal jos vadovai buvo neatsargūs ir nemokėjo tvarkytis, kas ir

privedė prie bendrovės likvidavimo. Tais metais Federalinė apsaugos b-vė garantavo subankrutavusiai b-vei sumokėti \$10,000 kiekvienam depozitoriui. Viena šeima turėjo tris knygeles, turint viso \$24,000 taupmenų. Depozitoriai reikalavo, kad Federalinė apsaugos b-vė išmokėtų jiems visas santaupas -- \$24,000. Bet Fed. apsaugos B-vė atsisakė. Tada depozitoriai užvedė Chicagos teisme bylą ir ją laimėjo.

Federalinis teismas 1968 m. kovo 25 d. atmetė žemesnio teismo sprendimą, motyvuodamas, kad "jeigu viena šeima turi tris sąskaitas, vieną vyro ir žmonos, antrą žmonos ir dukters ir žmonos, trečią vyro ir sūnaus, tai teismas tvirtina, kad tai nebuvo trys sąskaitos, bet viena šeimos sąskaita". Šis teismas pripažino, kad Federalinė apsaugos b-vė turi išmokėti tik \$10,000. Taigi ta šeima prarado \$14,000.

Apsaugos b-vė visada paaikšina kiekvienam depozitoriui, kai jis atidaro sąskaitą, kad ji garantuoja vieną sąskaitą šeimai. Norėdamas atidaryti daugiau negu vieną sąskaitą, jei Taupomoji b-vė bankrutuotų, išmokėtų tik už vieną sąskaitą \$15,000.

Turiu pažymėti, kad lietuvių taup. b-vės buvo ir yra finansiškai stiprios ir nė viena iki šiol nebuvo blogame finansiniame stovyje.

Turime žinoti, kad per paskutinius 6 metus kelios svetimtųjų b-vės subankrutavo. Ne dėl ekonominių sąlygų, bet dėl jų viršininkų nesugebėjimo tvarkytis, ir keli iš jų buvo net kriminališkai apkaltinti.

Išvadoj noriu pasakyti, kad mes turėtume labiau pasitikėti lietuviškom taupymo b-vėms ir dėti tenai savo depozitus.

Adv. Charles P. Kal

PLANINGAS TAUPYMAS

5 1/4%

Mokamas už vienų metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$10,000.00 ar daugiau, įdedant po \$1,000.00)

MOKA GERUS DIVIDENDUS. PRADĖK TAUPYTI SIANDIEN!

4 3/4%

Metinis dividendas mokamas už indėlius taupymo knygutėse.

DEL INFORMACIJŲ KREIPKITES

MUTUAL Federal SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

2212 WEST CERMACK ROAD • CHICAGO, ILL. 60608 • TELEPHONE 847-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4; Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

JOHN J. KAZANAUSKAS, President

PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING

Naturally
**SUPERIOR
SAVINGS**

Main Office: SINCE 1909
798 EAST 185th STREET
6712 SUPERIOR AVENUE
13515 EUCLID AVENUE

HOME and
REMODELING
LOANS

INSURED SAVINGS

JAKUBS & SON FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue
EN 1 - 1763

936 East 185th St.
KE 1 - 7770

• Adv. Antano Olio mirties sukačiai paminėti akademija, turėjusi įvykti š. m. balandžio 27 d. Clevelande, atidėta kitai datai.

* ALT Clevelando Skyriaus Valdyba balandžio 18 d. pasiskirstė pareigomis, skyriaus pirminku išrenkantis inž. R. Kudukį. Kiti nariai pasiskirstė pareigomis sekant: K. Žiedonis, Sankalaitė ir Minkūnas -- vice-pirminkai, V. Palūnas -- išdininkas, J. Bublėnė -- sekretorė, Ant. Jonaitis -- parengimų vadovas, P. Razgaitis ir A. Pautienis -- izdo sekretoriai.

* DAIL. A. RŪKŠTELIS viešną Clevelande įvykis gegužės 5-12 dienomis Čiurlionio Ansamblio namuose. Antanas Rūkštelis į Clevelandą atvežė keliasdešimt tapybos kūrinių. Parodą globoja LB I Apylinkės valdyba. Apie parodos atidarymo ir lankymo valandas bus pranešta vėliau.

* DAIL. A. RŪKŠTELIS viešną Clevelande įvykis gegužės 5-12 dienomis Čiurlionio Ansamblio namuose. Antanas Rūkštelis į Clevelandą atvežė keliasdešimt tapybos kūrinių. Parodą globoja LB I Apylinkės valdyba. Apie parodos atidarymo ir lankymo valandas bus pranešta vėliau.

* DAIL. A. RŪKŠTELIS viešną Clevelande įvykis gegužės 5-12 dienomis Čiurlionio Ansamblio namuose. Antanas Rūkštelis į Clevelandą atvežė keliasdešimt tapybos kūrinių. Parodą globoja LB I Apylinkės valdyba. Apie parodos atidarymo ir lankymo valandas bus pranešta vėliau.

Clevelandietis Pranas Neimanas, lankantis Balzeko muziejuje Chicagoje.

Pr. Neimanas padovanojo muziejui savo gamybos kankles ir sutiko talkininkauti sudarant nuotraukų ir knygų rinkinį apie Lietuvą. Nuotraukos ir knygos kataloguojamos ir saugomos muziejuje ateities kartoms.

MIRĖ

* MARIJA GALKAUSKIENĖ, gyv. 6733 Bayliss Ave., palaidota balandžio 20 d. Kalvarijos kapinėse.

* JUOZAS P. MELAUCKAS (Miller), gyv. 367 E. 408 St., palaidotas balandžio 20 d.

• Prieš atnaujindami savo namų ar automobilių draudimus, palyginkite savo mokesčių paskambindami V. Giedraičiui tel. 944-6835.

ORKESTRAS

"Saints". Visokiom progom muzika, polkos, valsai, lietuviški kūrinių vestuvėms, baliams ir t.t. Prienamos kainos.

Daniel Gendrich
tel. 442-8816

(45-50)

VISUOTINIO ŠALFAS SUVAŽIAVIMO REZOLIUCIJOS IR PAREIŠKIMAS

Šiaurinės Amerikos Lietuvių Fizinio Auklėjimo ir Sporto Sąjungos Visuotinis Suvažiavimas, susirinkęs Clevelande 1968 m. balandžio mėn. 6 d. apsvarstyti gyvybinių š. Amerikos lietuvių sporto reikalų, nutarė:

1. ŠALFAS-gos suvažiavimas su apgailėtavimu konstatuoja įvykusį dalies narių atskilimą ir bandymą įsteigti "Amerikos Lietuvių Sporto Federaciją". Suvažiavimas sprendamas iš "Amerikos Lietuvių Sporto Federacijos" atsisakymo minčių neranda jokių esminių skirtumų tarp ŠALFAS-gos ir Amerikos Lietuvių Sporto Federacijos tikslų ir linijos.

2. Suvažiavimas dar kartą pabrėžia ŠALFAS-gos Centro Valdybos viešą pareiškimą, paskelbtą 1967 m. birželio 4 d., nepritariantį 1967 m. krepšininčių išvykai į pavergtą Lietuvą. Ši išvyka įvyko be ŠALFAS-gos sutikimo ir už jos ribų.

ŠALFAS-gos nusistatymas šios išvykos reikalu visiškai sutampa su veiksmų nusistatymu.

3. Suvažiavimas, apsvairstęs šios išvykos įneštus nesklaidumus mūsų sportiniame gyvenime, įpareigoja Centro Valdybą ateityje laiku imtis reikalingos akcijos panašioms, su ŠALFAS-gos ir veiksmų nutarimais nesutinkantiems žygiams išvengti.

4. Suvažiavimas randa, kad paskutiniu laiku spaudoje pasirodę pasakymai apie ŠALFAS-gos liniją ir ypač apie ŠALFAS-gos suvažiavimą š. m. sausio mėn. Toronte nėra tikslūs. Taip pat suvažiavimas konstatuoja, kad ŠALFAS-gos organų nereagavimas į neteisingą informaciją pagilino visuomenės klaidinimą.

5. Suvažiavimas nutarė ieškoti konkrečių ir glaudesnių santykių su JAV-bių ir Kanados Lietuvių Bendruomenėmis.

Visuotinis ŠALFAS-gos Suvažiavimas

ŠALFAS-GOS CENTRO VALDYBOS PAREIŠKIMAS

Šiaurės Amerikos Lietuvių Fizinio Auklėjimo ir Sporto sąjungos Centro Valdyba, Visuotinio ŠALFAS-gos Suvažiavimo š. m. balandžio mėn. 6 d. Clevelande įpareigota laiku imtis akcijos su ŠALFAS-gos ir veiksmų nutarimais nesutinkantiems žygiams išvengti, jau dabar pareiškia:

a) ŠALFAS-gos Centro Valdyba smerkia kai kurių pašalinių asmenų neskrupulingą sąjungos jėgų panaudojimą politiniams eksperimentams.

b) ŠALFAS-gos Centro Valdyba praneša lietuvių visuomenei ir visiems sąjungos nariams, kad Centro Valdyba imsis visų įmanomų priemonių užkirsti kelią bet kokioms panašioms, sąjungos veiklai kenkiančioms užmačioms.

c) ŠALFAS-gos Centro Valdyba kviečia pasitraukusius narius sugrįžti į ŠALFAS-gos eiles.

ŠALFAS-gos Centro Valdyba

Clevelandas, 1968
Lietuvos Laisvės
Kovos Metų, balandžio mėn. 13 d.

NAUJI ŠALFAS-GOS CENTRO VALDYBOS NARIAI

ŠALFAS-gos Centro Valdybos nutarimu š. m. balandžio 13 d., naujais nariais į Centro Valdybą kooptuoti šie asmenys: Viktoras Memėnas iš Detroito, Detroito LSK Kovo narys; Jaunutis P. Nasvytis iš Clevelando, Clevelando LSK Žaibo narys ir Zigmas Žiupsnys iš Chicagos, Chicagos LSK Neris narys. Tuo būdu C. V-bos sąstatas padidėjo iki 9 narių. Netolimoje ateityje C. V-bos sąstatą numatoma dar padidinti.

ŠALFAS-gos Centro Valdyba

KREPŠINIO IR TINKLINIO PIRMENYBĖS

Kaip jau anksčiau buvo skelbta, 1968 m. š. Amerikos Lietuvių Krepšinio ir Tinklinio Pirmenybės įvyks š. m. balandžio 27-28 d. Detroito.

ŠALFAS-gos Centro Valdybos pavedimu, žaidynes vykdys Detroito LSK Kovas.

Krepšinio pirmenybės vyks šiose klasėse: vyrų, moterų, jaunių A (1949-51 m. gimimo), jaunių B (1952 m. gim. ir jaunesnių) ir mergaičių (1949 m. gim. ir jaun.). Vyrų ir jaunių A klasėse dalyvaujančių komandų kontingentas nustatytas nedaugiau kaip po 8, kitose klasėse -- nedaugiau kaip po 6 komandas. Komandos atrenkamos pagal apygardinių pirmenybių davinius bei pagal Krepšinio Komite to instrukcijas.

FILATELIJOS KAMPELIS

Antanas Bernotas

(5)

JAV kovo 30 d. išleido 6 centų p. ženklą Hemisfair '68 parodos atidarymo proga San Antonio mieste, Texas. Ši paroda turi tikslą pavaizduoti "kultūrų susidūrimą" Vakariniame pusrutulyje. Paroda truks nuo balandžio 6 iki spalio 6 d. šių metų. Piešinys -- abiejų Amerikų žemėlapis su į San Antonio susibėgančiomis linijomis. Kartu šiuo ženklu paminima ir San Antonio miesto 250 metų įkūrimo sukaktis.

San Antonio miestas, trečias didumų Texas valstijoje, yra daugiau Meksikos pusėje, prie San Antonio ir San Pedro upių santakos, visai prie garsiojo Alamo forto. Pirmieji kolonistai čia ėmė kurtis 1715 m., atvykę iš Monerey, bet miestelio pradžia laikomi 1718 metai, kada atvykę ispanų misinieriai įsteigė dvi misijas -- San Antonio de Valero ir San Antonio de Bexar. Vėliau atvyko daugiau kolonistų ispanų iš Kanarų salų. Vietoje gyveno ispanų gubernatorius ir pamažu augo miestelis, kuris 1809 m. gavo miesto teises. Miesto apylinkėse siautėjo dideli mūšiai: 1813 m. Gutierrez-Magee, 1835 m. amerikiečiai miestą užėmė, o jau sekančiais metais ispanų diktatorius Santa Anna šturmo Alamo fortą ir visus amerikiečius ten išžudė. Vėliau miestą smarkiai nuioško vyksiančios kovos tarp pietiečių ir šiauriečių. Mieste gana gyva pramonė ir laikomas gyvulininkystės ir žemės ūkio produktų centru. Šiuo metu gyvena apie pusę milijono gyventojų.

AIRIJA išleido 2 pašto ženklus garsiam anglų rašytojui satyrikui Jonathan Swiftui pagerbti: 3 penų ženkle parodytas jo atvaizdas ir katedros vidus, vieno šilingo 5 penų ženkle -- Guliveras nykštukų krašte. Pastarąjį čia dedame.

Jonathan Swift (1667-1754) gimė Dubline, Airijoje, iš neturtingų tėvų. Į mokslą leido turtingesni giminės. Baigė Oxfordą.

Tinklinio pirmenybės bus pravedamos šiose klasėse: vyrų, moterų, juniorų (1947 m. gim. ir jaun.) ir mergaičių (1949 m. gim. ir jaun.). Dalyvaujančių komandų skaičius neapribojamas.

Smulkios informacijos ir instrukcijos išsiuntinėtoms visiems ŠALFAS-gos klubams. Visais reikalais prašome kreiptis į žaidynių vykdytojus šiuo adresu:

Mr. V. Memėnas, 2310 Rochester Rd., Apt. 214, Royal Oak, Mich. 48073.

Šiais Lietuvos Laisvės Kovos Metais žaidynės vykdomos Lietuvos Nepriklausomybės Atstatymo 50 metų sukakties ženkle ir kartu paminint 30 metų sukaktį nuo I-sios Pasaulio Lietuvių Tautinės Olimpiados, įvykusios 1938 m. Kaune. Ta proga tiek sportuojantis jaunimas, tiek ir lietuvių visuomenė kviečiama suteikti šioms žaidynėms pridėramą dėmesį.

Varžybų adresai, tvarkaraštis ir kitos informacijos bus skelbiama vėliau.

do universitetą Anglijoje ir tarp 1688 ir 1694 m. buvo vieno anglų diplomato sekretorium, 1694 m. buvo įšventintas anglikonų kunigu ir gavo parapiją Airijoje. Nuo 1708 m. gyveno daugiausia Anglijoje. Mėgino dėtis prie tada vyraujančių politinių partijų, bet niekur nepritapo, kas iššaukė jo didelį nusivylimą, pasireiškiantį jo raštuose -- satyrose ir poezijoje. Pirmuosius savo raštus išleido jau 1704 m. Pats geriausias jo satyrinis veikalas yra Gulivero kelionės, išleistas 1726 m. Gulivero kelionės 1924 ir 1936 m. sutrumpintai buvo išleistos ir lietuviškai.

ISPANIJA savo buv. kolonijai FERNANDO POO išleido 3 pašto ženklų seriją paminėjimui 100 metų sukakties nuo ten išleistų pašto ženklų. Piešinys -- herbas ir pirmieji pašto ženklai.

Fernando Poo sala yra Gvinėjos įlankoje, Vakarų Afrikoje, maždaug 20 mylių atstume nuo žemyno, ir turi 800 kv. mylių plotą. Sala labai kalnuota ir turi stačius krantus, tropinis klimatas. Aukščiausias kalnas -- Pico de Santa Isabel. Vienintelis uostas ir krašto administracinis centras -- Santa Isabel. Gyventojai -- negrų kilmės arba maišyti su baltaisiais verčiasi žemės ūkiu, augina ryžiai, kava, kakao, vaisiai ir daržovės, palmių alyva ir eksportuojama daug kietmedžio.

Salą aptiko ispanų keliautojas Fernando Po penkioliktame šimtmety, nuo ko ir jos vardas. Ispanai salą užvaldė 1778 m. Nuo 1827 m. salą administravo anglai ir joje buvo įsteigę didelę navigacijos bazę. Nuo 1844 m. salą ispanai įjungė į savo Ispanų Gvinėjos koloniją. Dabar ji laikoma viena Ispanijos provincija. Pirmuosius pašto ženklus išleido 1868 m.

KANADA kovo 13 d. išleido 5 centų p. ženklą paminėjimui 200 metų sukakties, kai ten buvo pradėti moksliniai meteorologiniai stebėjimai. Piešinys: Kanados žemėlapis su oro stovio atžymėjimais, saulė, vėjo rodyklė ir matuoklė ir radaras.

Pirmuosius meteorologinius stebėjimus ir užrašus pradėjo du kanadiečiai -- William Wales ir Joseph Dymond 1768 m. rugsėjo 10 d. tolimoje Kanados šiaurėje, Fort Prince of Wales, prie dabartinio Churchillio miestelio, vakarinėje Hudsono įlankos pakrantėje, Manitobos provincijoje, ten, kur iš vakarų į įlanką įteka vandeninga Churchillio upė. Jie užrašinėjo termometro ir barometro parodymus vienus metus, ir tai laikoma Kanados oro stebėjimo pradžia. Abu ten buvo pasiųsti Karališkosios Mokslių Draugijos stebėti Veneros kelią. Wales vėliau keliavo su garsioju kapitonu Cook aplink pasaulį. Pats Prince of Wales fortas sugėdė 1689 m., bet 1717 m. buvo atstatytas ir dabar randasi kaip istorinė vieta Churchill miestelio ribose. Į Churchill iš pietų ateina geležinkelis, kuris ten ir baigiasi. Pats Churchill miestelis šiuo metu turi apie 1000 gyventojų.

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

PRENUMERUOKIME DIRVĄ!

Laiškai iš visų pasaulio kraštų byloja, kad patikimiausias lietuvių ryšys ir informacijos šaltinis yra laikraštis. Turime bičiulių ir artimesnių žmonių visur. Ir ten, kur valiutos sunkumai, skirtingos gyvenimo sąlygos, neleidžia skirti laikraščiu reikalingos pinigų sumos. Neapsunkinkime BALF ar kitų labdaros organizacijų laikraščių prenumeratoriais ar knygų pirkiniais. Užprenumeruokime laikraštį patys, tuo suteikiant didelę moralinę paramą savo artimesniam žmogui.

Prašome, naudojantis žemiau dedama iškarpą, pasitarnauti artimam broliui lietuviui P. Amerikoje, Vokietijoje ar kitur... o kad ir čia pat Amerikoje...

DIRVA,
6907 Superior Ave.,
Cleveland, Ohio 44103
U. S. A.

Prašau siųsti Dirvą 1 metams (1/2 metų) šiuo adresu

Jungiu čekį, pašto perlaidą 13 dol. (7 dol. 1/2 metų).

Ta proga jungiu Dirvai auką dol.

Parašas

Adresas

Dirvos prenumerata 1 metams -- 13 dol., 1/2 metų 7 dol.

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DAINININKAI, NELAUKIT PASKUTINĖS DIENOS

Šiais jubiliejiniais metais Dirva, talkinama ALT Sąjungos Clevelando skyriaus, rugsėjo 28 d. Clevelande rengia tradicinį JAUNŲJŲ DAINININKŲ KONKURSA, kurio laimėtojams skiriamos 3 premijos. Pirmoji premija — \$300.00, antroji — \$200.00 ir trečioji — \$150.00. Konkurse kviečiami dalyvauti jaunieji dainininkai iš JAV ir Kanados.

Konkurse gali dalyvauti lietuvių kilmės moterys ir vyrai, nevyresni kaip 28 metų amžiaus, iš anksto pranešę apie tai Dirvai, bet ne vėliau, kaip iki rugsėjo 1 d. Įsiregistruojant reikia pranešti balso rūšį, kur mokosi dainavimo, tikslų adresą ir atsiųsti vieną fotografiją, tinkančią laikraščiui.

Konkurse dainininkai turės padainuoti po tris savo pačių pasirinktas dainas. Viena iš jų turi būti lietuvių kompozitorių kūrinys, kitos dvi gali būti ir sveimtaučių kūriniai. Dvi iš trijų dainų turi būti dainuojamos lietuviškai, o trečioji gali būti dainuojama ir originaline kalba.

Visiems konkurso dalyviams bus parūpintas akompaniatorius. Norintieji gali ir savo akompaniatorių atsivežti.

Dirva, rengdama jaunųjų dainininkų konkursus, kurių pirmasis įvyko 1959 m., aukščiausiu tikslu laiko iškelti mūsų priaugančios dainos jėgas, jas premijomis paremti ir sudaryti bent minimalias materialines sąlygas toliau tobulintis.

• JAV laivyno admiralas Fred. E. Bakutis šiomis dienomis buvo, iškilmingai įvesdintas į naujas pareigas, jam perėmus vadovauti penkiems laivyno daliniams su baze Havajuose.

Adm. Bakutis, laivyno lakūnas, už nuopelnus II Pas. karo metu yra apdovanotas visa eile ordenų ir buvo laikomas vienu iš pirmaujančių lakūnų. Ligi šiol jis vadovavo laivyno daliniams Aliaskos pakrantėse.

Honolulu Daily Star laikraštis net dviem atvejais aprašė adm. Bakučio gyvenimą ir karjerą laivyne. Kilimo jis iš Brocktono, Mass.

• ALT valdyba JAV užsienio politikoje svarbesnius uždavinius turintiems kongresmanams ir senatoriams bei su užsienio politika susijusioms institucijomis išsiuntinėjo Owen J. C. Norem, B. D., L. L. D. parašytą, Vilties draugijos išleistą, knygą Timeless Lithuania. Dalis knygą gavusiųjų atsiuntė ALTo valdybai padėkos raštus.

• Dr. Vladas Šimaitis, ALT sekretorius kiekvienai

me ALT valdybos posėdyje padaro pranešimą apie gautus ir išsiuntinėtus raštus.

ALT valdyba daug raštų gauna ne tik iš senatorių ir kongresmanų, bet ir iš įvairių institucijų, kurios domisi lietuvių tautos kultūra, istorija ir dabartine padėtimi.

ALT valdybos atstovai užmezgė ryšius su demokratų ir respublikonų partijų vadovybėmis, šiais rinkiminiais metais glaudesnių ryšių su JAV politinių partijų vadovybėmis palaikymas, be abejo, bus naudingas Lietuvos laisvinimo darbui.

ALTo valdyba šiais metais yra gavusi daug laiškų, daugiausia iš amerikiečių jaunimo, studijuojančių įvairiuose universitetuose, kurie prašo informacinės literatūros anglų kalba apie Lietuvą. ALTo Biuras atsakydamas su paaiškinimais į gautus laiškus, šiais metais jau yra išsiuntęs virš 200 knygų ir brošiūrų apie Lietuvą.

ATITAIŠYMAS

Dr. J. Balys praneša, kad jo straipsny "Pirmasis baltiečių kalbininkų suvažiavimas Amerikoje" (Dirva Nr. 45) ir po nuotrauka klaidingai buvo atspausdinta konferencijos vadovo pavarde. Turi būti Dr. W. R. Schmalstieg, o ne Schmalsteig, kaip buvo klaidingai atspausdinta ir konferencijos dalyvių sąrašė.

BOSTON

Š. m. balandžio mėn. 27 d., 7:30 val. International Institute patalpose (287 Commonwealth Ave., Boston) L. B. Bostono Kultūros Klubas rengia PUTINO MINĖJIMĄ.

Programoje apie Putiną ir jo kūrybą kalbės svečias iš Chicago — poetas KAZYS BRADŪNAS.

Ištraukas iš Putino kūrinių pristatys Giedrė Karosaitė, Teresė Durickaitė, Kazys Barūnas, Feliksas Kontautas ir Algis Lapšys. Bostono ir apylinkės lietuviai maloniai kviečiami pagerbti mūsų didį poetą — rašytoją savuoju atsilankymu.

LB Bostono Kultūros Klubu Valdyba

• Mykolui Manomaičiui, veikiam Bostono jūrų skautininkui, pagerbimą ruošia Bostono Jūrų Skautų Tėvų Komitetas. Banketas įvyks balandžio 27 d., 6 v. Tautinės Sąjungos namuose.

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

Majorui JONUI ŠIMKUI

mirus, liūdinčius: ponią MARIJĄ ŠIMKIENĘ, dukterį ir sūnų širdingai užjaučiame ir kartu liūdimė

Ona ir Jurgis Rekašiai

Naujai išrinkta "Laisvės Žiburio" radio vadovybė, kuri birželio 2 d. New Yorke organizuoja Chicago Lietuvos Operos gastroles. Pirmoji eilė iš kairės: N. Umbrazaitė, R. Kezys, J. Klivečka, A. Mažeika, G. Mažeikienė. Antroji eilė: A. Balys, A. Reventas, D. Kezienė, Z. Dičpinigaitis, B. Macijauskienė, V. Padvarietis, V. Daugirdas.

LIETUVIŲ FONDO ŽINIOS

Š. M. VASARIO IR KOVO MĖN. I LIETUVIŲ FONDO NARIUS ISTOJO:

Po \$1,000.00 — a. a. Janinos Kašubienės Atm. Įnašas, paaukojo Tomas Kašuba; Ona Ivaškienė; Petronėlė Orentienė (įrašė sūnus Vytautas E. Orentas); po \$500.00 — a. a. Aleksandro Prankaus Atm. Įn. (įrašė Pranciška Prankus); a. a. Onos Petrauskienės Atm. Įn.; \$339.00 žuvusių lietuvių Lakūnų Atm. Įn.; \$305.00 — a. a. Agnietės Šaikūnienės Atm. Įn. (įrašė Jonas Šaikūnas); \$250.00 — X (prašė pavardės neskelti); po \$200.00 — Mečys ir Elena Krasauskai, Jonas ir Elena Gaizūčiai ir Jurgis ir Veronika Bubniai; \$167.00 — LB San Francisco Apylinkė; \$140.00 — a. a. K. Navasaičio Atm. Įn.; \$132. — a. a. Ipolito Tvirbuto Atm. Įn.; \$120.00 — a. a.

kun. Liongino Jankaus Atm. Į.; \$111.00 — Stasys Garsas ir \$101.00 — Vladas ir Eleonora Velžiai.

Po \$100.00 — Adolfas ir Leonora Trinkūnai, Darius ir Jūratė Gvidai, a. a. Mečislovo Kavaliausko Atm. Įn., X. (pavardės prašė neskelti), Jonas ir Bronė Venckai, Juozas ir Aldona Rimkevičiai, Savanoris-Kūrėjas Vyties Kryžiaus Kavaliarius (pavardės prašė neskelti), a. a. Jurgio Gedimino Kisieliaus Atm. Įn., a. a. Viktoro Izokačio Atm. Įn., Brighton Parko Namų Sav. D-ja, Tadas Kęstutis Rūta, Monika ir Stasys Ivanauskai, Milda ir Viktoras Lesniauskai, Vincas Mikus, Angelas ir Milda Matuzai, Petras ir Vytautas Petras Lalai, dr. Violeta Juodakytė, JAV Prezidentas Woodrow Wilson'as (įrašė Aurelia Bartkus, M. D.), LRKS 42 Kuopa, Antanas ir Angelė Norbutai, inž. Albinas ir Eugenija Šatraičiai, kun. Vytautas Balčiūnas, a. a. Antano Kutaičio Atm. Įn., Elzbieta Šerkšnaitė, K. S. 41 Kuopa, Antanas ir Eleonora Gantautai, Angelė J. Raulinaitis, Bostono Skautų Žalgirio Tuntas, Vladas ir Adelė Mickūnai, Aleksas Kraučėnka, Algimantas Jurgis Didžiulis (Colombia), Juozas Blažys, a. a. Juozo Venckaus Atm. Įn. (įnešė Ona Vencienė), Juozas ir Marija Jonačiai, Adelė ir Kazys Barčiai, dr. Joseph Valantines (Italija), Jonas ir Izabelė Steponaičiai, a. a. kun. Pijaus Aleksos Atm. Įn., Balys ir Birutė Čiurlioniai, Kostas Liaudanskas, kun. Kazimieras Steponis, Juozas Tininis, Antanas ir Konstancija Stankai, Aleksandra Buivydienė, Riman-tas Liubartas Bakaitis, Petras Dimgaila, Richardas Po-

DETROIT

• Lithuanian Holiday. Pagarsėjęs muzikos žurnalistas Karl Haas tokiu pavadinimu skiria visą valandą lietuviškai muzikai savo "Adventures in Good Music" radijo programų serijoje per WJR stotį (760 KC). Programa, skirta Lietuvos nepriklausomybės sukakties paminėjimui, bus girdima trečiadienį, balandžio 24 d., 10:10 val. ryte.

Malonu, kad LB apyl. rūpesčių mums taip svarbią sukaktį prisimins ir viena iš žymiausių Detroito radijo stočių. Būtų gera, kad apylinkės lietuviai, išklausę šios programos, paskambintų stočiai, arba išreikštų savo padėką atvir laiškui (WJR, Fisher Bldg., Detroit 48202, tel. 875-4440).

(k)

vilas Tauras, Kostas ir Kotryna Repšiai, Jonas ir Stefa Juškaičiai, Mark ir Ona Jurgučiai, Adelė Verbickas, a. a. Vytauto Galinio Atm. Įn., Bronius ir Stasė Priagauskai, Vincentas ir Marija Grėbliūnai, Bronius ir Marija Macevičiai, Danutė ir Antanas Viktorai, Vytautas ir Elena Pagiriai, Petras ir Emilija Trainauskai, Petras Želvys, Pranas Nėdas, Antanas Marma, Justinas ir Marija Palubinskai, Vincas ir Ona Urbonai, Eugenija Izokaitienė, A. Viržintas, Jonas Sakas, Petras Spetyla, ltn. Antanas Šarūnas Vadopalas, Edmundas Jankauskas, Jonas ir Eleonora Giečiai, Marius P. ir Emilija Kielai, Stasys ir Akvilė Rudžiai, a. a. vysk. Vincento Borisevičiaus Atm. Įn., a. a. vysk. Pranciškaus Ramanausko Atm. Įn., a. a. vysk. Petro Maželio Atm. Įn. (šiuos tris vysk. įrašė ir įnašus auokojo Antanas Virkutis), a. a. Vinco ir Anastazijos Būdų Atm. Įn., Bronius Macianskas, Kasperas Radvila, Ignas Navickas, dr. Albinas Grigaitis (pensi n i n k a s), Stanley ir Irene Balzekai, Jr., Bronius ir Bronė Nainiai, Kazys ir Irena Barzdukai, Simas Kašelionis, Petras ir Bronė Martinaičiai, inž. Pranas ir Antanina Urbutai, Vytautas, Stasė ir Aleksandras Mažeikai, Bronius ir Aurelija Polikaičiai, Juozas Stulga, Vincas ir Vanda Simanavičiai, inž. Gediminas Biskis, Casimir G. Oksas, a. a. Antano Žmuidzino Atm. Įn., Vincas Degutis, Ona Rumbutienė, Vytautas Biliūnas, Paul Vileita, Pranas ir Bronė Maineliai, Vincas, Vincenta ir Audronė Pavilčiai, Šventos Trejybės Vyrių Klubas, Marcel ir Kristina Senuliai.

Tuo pačiu laiku savo įnašus padidino: dr. Gediminas ir Vanda Balukai iki \$2000,

dr. Balys ir Nijolė Poškai iki \$1,500, dr. Pranas ir Danutė Jarai iki \$1,300, dr. Kazys ir Marija Ambrozaičiai iki \$1,100, Juozas Vainėkis iki \$1,100, dr. Augustinas Laucis iki \$900, dr. Pranas ir Ada Sutkai iki \$1,000, Julius Pakalka iki \$1,000, dr. Henrikas ir Elena Armanai iki \$1,000, Bronius ir Anastazija Draugėliai iki \$1,000, Pranas Totilas su šeima iki \$1,000, dr. Leonardas Plechavičius iki \$800, Nežinomo Lietuvos Kario Įnašas iki \$781.80, Petronėlė ir Kazys (mires) Seniūnai iki \$600, Tauragės Lietuvių Klubas iki \$600, LB Los Angeles Apylinkė iki \$600, Jonas Jankauskas (gyv. Floridoje) iki \$550, Marquette Parko Lituanistinė Mokykla iki \$531, Adolfas ir Stefa Dimai iki \$500, Antanas Kareiva iki \$500, a. a. ltn. Valerijono Vizgirdos Atm. Įn. iki \$415, Antanas ir Polė Rėklaičiai iki \$400, LB Melrose Parko Apylinkė iki \$400, Zigmas ir Žibutė Brinkiai iki \$400, Jonas ir dr. Rožė Tijūnai iki \$400, a. a. inž. Jurgio Pauliko Atm. Įn. iki \$315, LB St. Louis, Mo. Apylinkė iki \$310, dr. Osvaldas Nakas iki \$350, Lietuvių Moterų Klubas Waterbury iki \$300, Jonas Belinis iki \$300, Vladas ir Alfonsa Pažiūrai iki \$300, Juozas ir Stefa Fabijonai iki \$300, Antanas Kruklys iki \$300, Fabijonas ir Severina Valinskai iki \$300, Vaclova Bagdanavičienė iki \$300, Pranas ir Petronėlė Atkočičiai iki \$300, Vincas ir Aldona Kačinskai iki \$300, Bronius Liškus iki \$300, dr. Alfonsas ir Kotryna Martus iki \$300, a. a. vysk. Kazimiero Paltaroko Atm. Įn. iki \$295, Antanas Kazilionis iki \$250, Vytautas ir Romaina Jonaičiai iki \$200, Juozas Būbelis iki \$200, Casimir Kupetis iki \$200, a. a. Eugenijos Kasnickienės - Ralkevičiūtės Atm. Įn. iki \$200, Pranas Kestauskas iki \$200, Julius ir Adelė Balsiai iki \$200, Aleksas ir Laima Kulniai iki \$200, Petras ir Elzbieta Anužiai iki \$200, Nikodemai ir Regina Reikalai iki \$200, Jonas Litvinas iki \$200, Zenonas Samuolis iki \$200, Jonas ir Leokadija Dainauskai iki \$200, Adolfas ir Leonora Trinkūnai iki \$200, Izidorius Straukas iki \$200, Joseph A. Petkūnas iki \$200, Pranas Stankus iki \$200, Šv. Antano Gimnazija Kennebunkport'e iki \$150, ir East St. Louis, Ill. Lietuvių Mokykla iki \$150. (Sk.)

PARENGIMAI CLEVELANDE

BALANDŽIO 28 D. parengimas senelių namų Putname statybai paremti.

GEGUŽĖS 5-12 D. Dail. Antano Rokštelės kūrinių paroda Čiurlionio Ansamblio namuose.

GEGUŽĖS 25 D. Vysk. M. Valančiaus Lit. Mokyklos mokslo metų pabaiga ir Aukuro ansamblio koncertas.

GEGUŽĖS 30 - BIRŽELIO 1 D. Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos suvažiavimas ir ballus Cleveland -Sheraton viešbutyje.

BIRŽELIO 30 D. LVS Ramovė rengia gegužinę p. Visockio sode.

RUGPIČIO 11 D. -- Amerikos Lietuvių Piliečių Klubu gegužinė šv. Juozapo parke.

RUGSĖJO 7 D. Jungtinių Finansų Komiteto parengimas -- koncertas.

RUGSĖJO 28 D. Dirvos rengiamas jaunųjų talentų vakaras.

Skaityk ir platink
DIRVĄ

LB Vokietijos krašto tarybos suvažiavimo metu bendruomenininkai aplankė adv. Juozo Bataičio kapą. Stovi iš kairės: St. Vyckintas, J. Glemža, dr. V. Raišys, K. Dikšaitis, J. Matulaitis, V. Sutkus ir Fr. Skėrys.